

Atatürk'ün yakın arkadaşı Mehmet Nuri (Conker), 1881 yılında Selanik'te doğmuştur. Mustafa Kemal gibi o da Manastır Askeri İdadisi'ni bitirmiştir (1902), Harp Akademisi'nden mezun olmuştur (1904-1905), yüzbaşı olarak orduya katılmıştır. 31 Mart İsyanı'nı bastırmak üzere İstanbul'a yürüyen 'Hareket Ordusu'na gönüllü olarak katılan Mehmet Nuri, bu harekette Mustafa Kemal'le birlikte çalışmış, daha sonra Mahmut Paşa'nın yaverliğini yapmıştır.

1910 yılında kurmay subay olan Mehmet Nuri, Trablusgarp Savaşı'nda Bingazi'deki kuvvetlerin kurmay başkanı olarak getirilmiştir, Balkan Savaşı sırasında Bolayır'da yaralanmıştır, Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de 24. Alay'a komuta etmiştir, Conkbayırı muharebelerinde ikinci kere yaralanmıştır. Mehmet Nuri'ye bu gaziliğinin bir anısı olarak, daha sonra Atatürk tarafından 'Conker' soyadı verilmiştir.

Kurtuluş Savaşı başlarında Anadolu'ya geçen Nuri Conker, 41. Tümen Kumandanlığı ve Adana valilik vekilliği görevlerinde bulunmuştur, 1921'de TBMM'nin siyasi temsilcisi olarak Almanya'ya gönderilmiştir. 1923-1931 yılları arasında Kütahya, 1931'den ölümüne kadar da (1937) Gaziantep milletvekili olarak görev yapan Nuri Conker, her zaman Atatürk'ün yanında bulunmuştur.

Mustafa Kemal 'Zabit ve Kumandan ile Hasbihal' adlı ünlü eserini, Nuri Conker'in 'Zabit ve Kumandan' (1914) adlı kitabına cevap olarak yazmıştır. Nuri Conker'in bu ilgi çekici çalışmasını, Hasan Ali Yücel'in önsözü ve günümüz Türkçesi ile tek kitap olarak gelecek cuma günü yine gazeteniz Cumhuriyetle birlikte alacaksınız.

RT CANIN
AYAK SESLER

SMET ZEK
EYUBO LU

Cumhuriyet GAZETESİNİN
OKURLARINA ARMA ANIDIR.

ÖNSÖZ

Cumhuriyet yönetimi, sekiz yüz yıllık yarı dinci, yarı dindî bir içerik taşıyan Selçuklu Osmanlı geleneklerini, uygulamalarını, dünya görüşünü ana bir nitelikteydi. Selçuklu devlet adamı Nizamülmülk'ün, 1080-1090 arasında kurduğu Harran, Bağdat medreselerinin emsalsel egemenliği sekiz yüz elli yıl sürdükten sonra 1926'da tarihe gömüldü. Bu, uzun sayılan dönem içinde, Selçuklu Osmanlı toplumu emsalsel kurumları Avrupa ölçüsünde bir aydın, bilgin, bilge yetiştirememiştir, bu olay açık, yadsınamayan, tartışılmaz bir gerçektir. Avrupa, ileride görüleceği gibi, Humanizma Rönesans Reformasyon Aydınlanma gibi uygarlığın değişik doruklarını oluşturmuş dört gelişim evresini geride bıraktı. Oysa Osmanlı toplumu yönetimi bunların birini bile göremedi. Toplumsal katmanların köklerini besleyen dinci gelenek, sık sık kıllıkla değiştirerek, boya değiştirerek yerini korudu, durumun elverişli olduğuna göre yüzeye yansıdı, yerin altına girdi, uygun örtüyü bulmakta gecikmedi. Bu durumda bile çağın gerisinde kalmayı sağlayacak, çağdaş olanakları bulmakta da güçlük çekmedi.

Cumhuriyet yönetimi, daha önceden bilimsel düşünsel bir taban bulamadı, yukardan geldi, ancak umulmadık bir çevre uygunluğu da buldu. Direnen odakların emsalseliği de imdi, Osmanlılığın özlem duydu

lan " eriat"ı, gündemden dü medi, son yargıyı (din ba-
kımından) sünni eyhüliislamın verdi i ça larda bile
alanlara dökülerek " eriat isterük" diye haykıran sü-
rüler, bugün daha örgütlü, daha düzenli, ça da bulu -
lardan yararlanarak seslerini duyuruyorlar. Bu durum
sayrılı a varan, tinsel sa lı ın bozulmasından kaynak-
lanan bir dü ünçe, bir inanç bunalımıdır, toplumsal
bo almaları gerektiren bir sayrılıktır. 1950 dönemi
Türk uygarlı ı için sa ıltımı bitirilmeyen bir bunalı-
mın yeniden yüzeye çıkmasıdır. Osmanlı e itimi gör-
mü , ancak Avrupa bulu larından yararlanmayı da çı-
karına uygun gören, ça da kılıklı "beyni sarıklılar"
çok partili dönemin bir "geriye dönü " olana ı sa la-
yaca ını önceden kolaylıkla gördüler, bunu devrimci,
ilerici kesim aydınları göremediler. Çok partili döne-
mi isteyenlerin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında bile pu-
suya yattıklarını, seslerini istemeyerek kestiklerini dü-
ünmediler. Atatürk'e, devrimlerine dolaylı olarak
Cumhuriyet yönetimine kar ı çıkanların TBMM'ye
giri leri, pek de iyi olmadı, özlenen barı , istenen se-
vecenlik, giderilmeye çalı ılan eski kırgınlıklar umu-
lanı vermedi. Bu durum önden görülmeliydi, görüle-
medi, nedeni de, ülkemizin Avrupa'da ya anan dört ge-
li im, yükseli evrelerinden birini bile geçirmeyi idir.
Avrupa bu dört büyük geli im olayıyla geçmi ini unut-
madı, yapılan yanlı uygulamaların utancını ya adı,
ancak bir daha geriye dönmek istemedi. Oysa Cum

huriyet dönemini ya ayanlar arasında, önceden en yüksek görev a amalarında bulunanlar arasında eskinin özlemini çekenler, devrim ı ı ından gözleri kama an lar az de ildi, i te çok partili dönem denilen giri imle ba layan yozla manın kayna ında bu etkinlikler vardır.

Bugün " eriat" isteyenler eskiden de yine " eriat" isterdiler, bu özlem, bu istem gündemden dü medi, yarın da, öbür gün de dü meyecek, ancak içerden ba layan çürüme sesleri anlamsız u ultulara dönü türmede de etkisini gösterecek. Bu toplumsal bunalımın e itimle giderilmesi güçle mektedir. Türkiye'de e itim kurumlarının dı ında, gizlilikler içinde sürdürülen, oy toplama yüzünden üzerine gidilmek istenmeyen, gizli kurulu lar da vardır, ne yazık ki bunların güçlü savunucuları, besleyicileri, koruyucuları TBMM içindedir. Bunlar "türban"ı, "sarık"ı ba ından çıkarıp bey-nine giydirmi kimselerdir. Ancak Cumhuriyet yönetimi, laiklik, uzun bir süreyi gerektirse bile, ça ın akı ına kar ı olan bu ters giri imlerin yönetime, tümnden egemen olmasına olanak sa lamayacaktır, bu ça ın, uluslararası ili kilerin etkinli inden kaynaklanıyor. Ça ımızda uluslar, yönetimler, evrensel insan özgürlü ünün denetimi altına girmi tir, ça da görü ulusları yargılıyor, ça da uygarlık ulusları, yönetimleri ba ıbo bırakmıyor.

TAR KATG ZL ÖRGÜTTÜR

slamın do u undan, a a ı yukarı, altmı yıl sonra "mezhep" denen kurulu lar ortaya çıkmaya ba ladı. Günümüzde bunların sayısı, irili ufaklı 120 (yüz yirmi) dolayındadır. Bu kurulu lar (mezhepler) genelde us ilkelelerine, tinsel inanç birikimlerine göre ikiye ayrılır, ba ka bir deyi le "akla dayanan mezhepler, imana dayanan mezhepler". Bunları, burada uzun uzadıya anlatmanın gere i yoktur. Mezheplerden sonra "hadis toplayıcılı ı"ba lamı tır. Ebubekir Ömer döneminde "hadis" denen peygamber sözlerini toplamak yasaklanmı , ilk toplanan be yüz dolayında "hadis" yakılmı tır. Bundan çok sonra, Kuran bugünkü biçimini alınca, bu ilk yasak kaldırılmı . İkin Buhari adlı Buharalı bir genç (do umu Peygamber'in ölümünden 182 yıl sonra) bu i e ba lamı , bugün en çok güvenilen kitabını düzenlemi tir. Bu ilk hadis toplayıcıları altı ki i oldu undan, yapıtlarına "kü tüb i sitte (altı kitap)" denir, bunlar da Müslim, Sicistanı, Nesai, Kazvini, Tirmizi adlarıyla anılır. te bunlardan sonra, birden bire, yine ran kökenli tarikatlar, yerden ot bitercesine ço almaya ba lamı , günümüzde dört yüz (400) dolaylarına varmı tır. Bu kurulu ların, günümüzde, ülkemiz için en sakıncalısı Nak ibendilik denevidir, on bir kolu vardır (imdi ço almaktadır), bunun kurucusu ranlı Bahaeddin Nak ibend'dir, ailesi slamdan önce Zerdü t inançlarına ba lıydı.

Nak ibendilik görünü te koyu slamcı (eriatçı), içe- rik bakımından ise İslamla yetinmeyen, İslama kendi anlayı na göre bir yorum getiren, dahası yeni bir slam dini kurmayı amaçlayan bir yapıdadır. Bu kurulu tapım (ibadet), gelenek, uygulama bakımından ancak görünü - te Müslüman sayılabilir. Osmanlı imparatorlu u döneminde bütün ayaklanmalara öncülük eden bu kurulu tur. Bunun iki kanadı vardır. Birincisi devleti dı ardan yönetmek, devlet kurumlarında kendi inançlarına uygun davrananları görevlendirmektir. Nak iler, de i ik vergilerden olu an hazineyi (Osmanlılar'da mali i leri kapsayan, "bütçe" denen birikimi kuran odak) "haram" saydıklarından aylık (maa) almak istemezler. Onlara göre vergilerin içinde azınlıklardan (Müslüman olmayan yurtta - lardan) alınan vergiler yasaklıdır, slama göre davranmazlar. Bu nedenle Nak iler, kendi eyhlerinin denetimleri altında alı veri le u ra mayı, çok kazanmayı ye - lerler.

Nak iler, eski Zerdü t inançlarına göre üçgen biçimli ba örtüsü kullanırlar (erkekleri de, di ileri de), bunlar ran'da çar af giyerler (kadınlar), Arabistan yörelerinde, Arapça konu ulan ülkelerde tepeden ayaklara de in inen bir üstlük giyerler, buna kimi yerde "cılbab" denir. Arapçada "p", "ç" sesleri olmadı ından "çar af", "peçe" sözcüklerini söyleyemezler. Bu iki örtü biçimi, yanma "cübbe"yi de alarak Süryani inançlarına karı - mı , bir söylentiye göre de onlardan yayılmı tır (Sürya

ni inançları slamlıktan öncelere dayanır). İslamda "din adam lan" diye özel bir topluluk olmadı ndan, bu tür giyimler de yoktur.

Nak ibendilikle Yesevi Tarikatı'ndan gelen, de ik aman uygulamaları oldu undan, bir aman ba lı ı olan "sarık"ı da benimserler, ancak bu ba lı ın dilimleri iç içedir, yan yana de il. Nak ilerde kadın eli sıkılamak, kadınla konuşmak (kendi evinin dı nda), ekme i bıçakla kesmek, sandalyede oturarak yemek yemek, nasıl kesildi ini bilmedi i hayvanın etini yemek yoktur. Onlara göre ancak "İslami usule uygun kesim" geçerlidir, bu yüzden Nak iler bilmedikleri, tanımadıkları kasaplardan et almazlar. Nak iler be "vakitnamaz" dı nda, gece yarılarında de in süren ba ka namazlar da kılarlar, bu onlar için bir "iç arınması" sayılır. Nak iler, hangi ko ullar altında olursa olsun, cuma günleri evlenirler, önce Kuran okunur, "imam nikâhı" kıyılır. Nikâh kıyacak imamın da bu tarikattan olması gerekir. Öte yandan Nak ilerde sakal gereklidir, yuvarlak biçimli olmasına ilgi gösterilir. Nak iler, eyhlerinin mezarını, türbesini görmeye gittiklerinde sakallarından birer kıl koparır mezar topra ının içine koyarlar, bu, eyhe toprak oluncaya de in ba lılık anlamına gelir. Nak ilerde, yakınlarından birisinin öldü ü gece, evde ya da tekkede toplanılır, kırk bin, ya da yetmi bin "tevhid" çekilir (eyh yerinde oturur, bin bir taneli te bihini alır, her tevhidde birini çeker, ya da özel kapta bulunan ince ta ları birer birer öteki kaba ak

tanr). Burada toplananlar kırk ya da yetmi ki i olmalıdır. Böylece her biri bin tevhid (lâilâheillallah) çeker, sayı eksiksiz uygulanır. Nak ibendilik'te evlenmeler de kendi aralarında sürdürülür, bir nak i genci yine nak i olan bir gençle evlenmek ister, kutlu sayılır. Nak iben dilerde ramazan ayından sonra da oruç tutulur, kimileri üç zeytinle orucunu açar (iftar eder) sonra yer, tekkeye çekilir.

Bu kurulu un en yaygın oldu u yöre Do u Anadolu'dur. A rı, Van, Erzurum, Erzincan, Malatya, Diyarbakır, Gümü hane, sonraları Konya yörelerinde yo unla tılar. Bu kurulu a göre Islamda bulunmayan (ba langıçta) tüm araçlar, gereçler yasaktır (haramdır), bu nedenle koyu Nak ibendiler evlerinde radyo, televizyon bulundurmak istemezler. Bu kurulu un ba ka bir özelli i de tüm eylemlerinin büyük bir gizlilik içinde sürdürülmesine özen göstermektir. Bu kurulu a ba lı kimseler, özellikle, yoksul çevreleri seçer, onlara yardımcı olur, giyecek, yiyecek, yakacak verir, parasal ba ı larda bulunurlar. Bütün sorun sözünden dönmemek, kurulu un öngördü ü ya am biçimini benimsemek, kendini çevreden soyutmaktır. Bir Nak ibendi dervi i (gizlidir) çevresinde kendi gibi dü ünen, inanan yoksa oradan uzakla maya çalı ır, kimseye sezdirmek istemez.

Nak ibendilerin geceleri, gizli ev toplantıları da vardır, bunları özellikle kadınlar kendi aralarında düzenler, erkekler tekkeye giderler. Bu nedenle kadınların bu ku

rule taki etkinlikleri sanıldı ından çoktur. Nak ibendi ler, azınlıkta oldukları camilere de gitmeyi sevmezler. nanmı bir Nak ibendi için bilim, eyhin sözlerini belle e yerle tirmek, önerilerini, isteklerini eksiksiz yerine getirmektir, bunları yapamayan kimseye eksik anlamında "noksan" denir. Nak ibendiler yürürken, yere bakarl lar, selamla maları da sa ellerini gö üslerinin üstüne getirmekle olur. Bir Nak ibendi için ba mını e erek selam vermek saygısızlıktır, ba yalnızca eyhin önünde e ilir. Bu yüzden Nak ibendi gençleri askerli i sevmezler. Bir Nak ibendiye göre ölüm cezası kılıçla boynun vurulması sonucu uygulanır, kılıç yoksa geli igüzel bir araçla ba kesilir. Ba ı kesilen kimse "dinsiz" sayılmı sa ba ı yerde top gibi biraz yuvarlanır.

Bir ulus Nak ibendi inançlarına göre yönetilmiyor sa, eyh Bahaeddin Nak bend'in dü ünceleri uygulanmıyorsa orası "darülharb" sayılır, orada Nak ibendi der vi i gizli bir sava içindedir. Nak ibendilik'te "zıkr" denilen özel tören geçerlidir, bunu yalnızca " eyh" yönetebilir. Bir yörede " eyh" yoksa, orası "gurbef'tir. Kimi Nak ibendiler namaz kılarırken avuçlarını açarak secdeye varmazlar, ellerini yumarak yere koyarlar. Bu da insanın iki avucunda, eski sayılarla "18", "81" sayılarının bulunması, ikisinin toplamı olan "99"un da Tanrının adlarını (esma i hüсна) yansıtması nedeniyledir. Süleyman Hilmi Tunahan böyle namaz kıldırırdı.

Bu tür yorumların ba lıca kayna ı, tarikatın kurul

du u yörede ya ayan geleneksel inançlardır. Eski inançlar yeni dine biçim de i tirerek girer, büsbütün ortadan kalkmaz. Nitekim, ran uygarlı ı pek ileri bir ortamda do amayan Islamm kar ısında köklüdür, eskidir, büyük ba arıların ortaya kondu u bir alandır. İslamın getirdikleriyle ran'da ortaya çıkan eski uygarlık ürünleri kar ıla tırılmaz, ran'ın insanı a ırtan bir üstünlü ü vardır. Çölde çadırlarda ya ayan Arap topluluklarıyla, ran'da Persopolis saraylarını kuran uygarlık dü ünülsün. Tüm sanat alanlarında büyük geli meler gösteren İlkça ın ran'ı gözler önüne getirilsin. Bu kar ıla tırma islam inançları bakımından iç açıcı de ildir. Islamm kılıca dayanarak benimsetmek istedi ini ran sanat yoluyla, çok kolayba armı tır, ilkça da, İÖ onuncu yüzyılda bile İran sanatı Anadolu'yu, özellikle Urartuları etkilemi , Babil Asur Sümer uygarlıkları kar ısında verimli bir İran uygarlı ı yer almı tır.

İran bu eskili i köklülü ü dolayısıyla islam inançları kar ısında eski uygarlı ıyla kendini savunmu , korumu tur. Nitekim, daha yedinci yüzyılın bitiminde, eski İran Hind dü üncesi İslamı etkilemekten geri kalmamı tır. ran'ı ele geçiren Arap orduları ummadıkları bir uygarlıkla yüz yüze gelmi tir. Bu a ırtıcı olayı İslam dan dokuz yüz yıl önce Büyük İskender ya amı , öcünü İran saraylarını yıkmakla, yakmakla almaya çalı mı tır. İran, geli en islam kar ısında gerilememi , eski inançlarının boyasını de i tirerek yeni bir birikim ortaya koy

mu tur. Bu, yeni bir bulu de ildi, köklü eskiyi yüzeysel yeninin önüne çıkarmaktı. İran bunu besledi i sayısız tarikatla ba armı tır, tslamı özünden vuran, içeri ini yorumlarla de i tiren üç büyük kurulu ran kökenlidir. Bunlar da kısa sürede Anadolu'yu etkilemi , bamba ka bir slam ortaya koymu tur. Mevlevilik, Kadirilik, Nakibendilik gibi birbirinden ayrı içerikler ta ıyan üç büyük tarikatın kurucuları ran kökenlidir. Mevlana Celâleddin, Bahaeddin Nak bend Abdulkadir Geylani köken olarak ranlıdır. Nitekim bu üç tarikat incelendi inde, öz olarak îslamla ba da mayan bir durumla yüz yüze gelinir. Müzikli, sema'lı, içkili, resimli, insan Tanrı özde li ine inanan Mevlevilik'le koyu eriattan yana olan slamlık hangi inanç ortamında ba da abilir, diye sorsak yanıtsız kalırız. Kadirilik'te inançlarla, Tanrıdan sonra Abdulkadir Geylani'ye inanmanın, onun yolunda gitmenin gere ini savunan, islam inançlarını Abdulkadir Geylani'nin dü ünceleriyle yo urarak yeniden biçimlendiren bir anlayı la kesin, de i mez ko ulları olan slam inançlarını ba da tırma, uzla tırma olana ı yoktur.

Bu kar it durumlar, ran uygarlı ından, eski ran inançlarından, Zerdü t uygulamalarından kaynaklanıyordu, de i en yalnız yüzeysel olandı. Bunlara bir de i ilik'in yeniden yo urdu u, yeni bir ran dini durumuna soktu u İslamı katabiliriz. ilik girdi i yerde, kendine uygun "yeni islam' yaratmakta gecikmemi tir. Osmanlı Devleti, aralıklı olarak ilikle yüz elli yıl sava mı tır.

a ılası bir olaydır, Osmanlı'nın dinsiz (rafizi) sayd ı, yüzelli yıl sava tı ı, binlerce ba kesti i ilik, 1950'den sonra, kısa bir sürede, tarikatlar yoluyla Anadolu'ya yayılmı , toplumun en yüksek kesimlerinde yanda , savu-nucu bulmu tur. Bugün gericilik (irtica) diye nitelenen, gizliden gizliye toplumsal kurumlara bile yerle ebilen uyarlık dı ı kurulu ların **tran** yanlısı oldu u kanıtlarıyla sergilenmi tir. **Peçe**, çar af, a ır ı **eriat** yanda lı ı ran kökenlidir. Peki, **Osmanlı'nın Müslüman** saymadı ı, ey-hülislam fetvalarıyla "dinsiz", "katli **vacib**" saydı ı bir din günümüzde **İslam** kavramının **içine** hangi yolla, hangi yorumla sokulmu tur? **Bu ara tırmaya** de er.

Tarikatlar, **yasaklanmadı ı dönemlerde** bile "biret gizli örgüt" niteli indeydi. imdi **a ılacak** bir örnek verelim: Osmanlı sultanlarının ilk **üçü** Ahilik yanda ıydı (Osman Gazi, Orhan Gazi, **Birinci Murad**) **ondan sonra** yalnızca Birinci Abdulhamid'le **Dördüncü Mustafa Nakibendi** kurulu una ba lıydı. Osmanlı **Devleti'nin** gerileme, da ılma, çözüme dönemi bu padi ahlara ında hızlanmı tı. Osmanlı padi ahlara içinde Kadirilik'le ilgisi olanı yoktur. Osmanlı Devleti döneminde, yalnız **s**tanbul'da 65 Kadiri tekkesi, 95 Nak ibendi tekkesi vardı. Bugün de, Nak ibendilik'in, ülkemizde en yaygın oldu u illerin ba ında stanbul gelmektedir. Yine geçen yüzyılda stanbul'da çalı an tekkelerin sayısı 450 idi (**bk.** Enver Behnan apolyo: Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, 1964). Günümüzde de, stanbul'un durumu ba ka de il

dir. Bu tekke sayısı, Türkiye genelinde alınırsa binin üstüne çıkar, gizli tekkelerin en yaygın olduğu iller arasında Konya, Erzurum, Erzincan, Ankara birbirinden geri kalmaz. Durum böyleyken, gerici ilin kaynaklarını başka yerlerde aramanın, hangi kom ü devletle bağlantılı olduklarını soru turmanın gereği yoktur. Bu tarikatların içerikleri, uygulamaları iyice araştırılırsa, İslam inançlarından çok İran kökenli geleneklerle bağlantılı olduğu kolayca aydınlatılabilir. Ülkemizde toplumsal sarsıntılara yol açan olayların kökenlerine inildiğinde, hepsinin arkasında Nakibendilik'in öncüsü olduğu çok kolaylıkla görülür. Bu kuruluş, gizli çalıştırdığından, çok değişik uzantılar gösterir, nitekim Süleymancılık, Nurculuk, son dönemlerde Acemendilik hep bu kuruluşun dallarıdır. Nakibendilik'in özelliklerinden biri de çevreye uymaktır, yöresel görüntüler içinde varlığını sürdürmektir.

Bu kısa açıklamadan sonra olayın özüne girmeye, hangi amaçla yaygınla tırıldı ını anlamaya çalı alım. Türbanın dinle, İslamla, kadınla bir ilgisi yoktur. Bu ba -lık, ülkemize 1960'h yılların ardından, örtülü bir dü ün-ceyle girmi tir, ran kökenlidir, ancak İran dilinde böy-le bir anlamda kullanılmaz, söyleni i Batı kaynaklıdır. Türban, kadın ba örtüsü de il, bir "tarikat" simgesidir, özellikle Nak ibendiler arasında tutunmu tur, üstelik an-lamı bilinmeden. Kırsal kesimlerde, yurtta larımız bu-nun ne adını, ne de kendini bilirler.

İslamda örtünme vardır, ancak kadının ba örtüsünün biçimi, boyası, örtünü biçimi belirtilmemi tir. Kuran'm "Ahzab Suresi"nde kadınlar için "örtünün, iffetlerinizi koruyun" denmektedir. Bundan da, ba örtüsünün bir ko-runma aracı oldu u açıkça anla ılmaktadır. Yine Ku-ran'm "Nur Suresi"nde, "örtünün, ba örtülerinizi iki yakanızdan a a ı sarkıtın" anlamında yorumlanan bir bölüm vardır, orda da renk, biçim belirtilmemi , yalnız-ca "örtünme" söz konusu edilmi tir. Örtünme, islam di-ninde önemli uygulamalardan biridir, ancak belli bir bi-çimi, ba örtüsünün toplumsal bir belirleme anlamının gündeme getirilmesi söz konusu de ildir. İslamda ör-tünme açık bir korunma aracı olmaktan öteye geçemez. Örtünmeyle ilgili hadisler (Peygamber sözleri) çoktur, ancak onlarda da kesin, tüm kadınların benimsemeleri gereken belli kesin bir biçim, dahası bir "üniforma" ni-teli i yoktur. Öte yandan "türban" bir "islam örtüsü" an

lamında da yorumlanamaz, nitekim günümüz Arabistan'ında bu biçimde yaygın bir örtü uygulanmıyor.

u soru çok önemlidir: "Türban" bir "slam örtüsü" diye anlaşırsa, öyle anlaşılması gerekirse, bu örtü uygulama alanına konmadan önce Türk kadınları "Müslüman" de il miydi? Öyle sayılmayacaklar mı? Peygamber döneminde böyle bir örtü var mıydı? Varsa adı neydi? Araplar o çağlarda buna ne derlerdi? Bu sorunun biricik yanıtı, a zını öteye beriye çekerek saçmalamaktır. "Türban"ın İslamla, İslamın böyle bir örtüyle ilgisini saptamak için bu dini birazcık bilmek, öğrenmek gerekir.

slam dininde "sarı" yoktur, nitekim Arap dilinde "sarı" anlamına gelebilecek bir sözcük yoktur, Peygamber çağında "sarı" bilinmezdi. Bu bakımdan Emevi Abbasi döneminde, halife saraylarında, konaklarında bekçi, gözcü (muhafız) olarak görevlendirilen aman inaçlarına bakılırsa Asya Türkleri aracılığıyla Müslümanlar arasında yayılmıştır, "sarı" bir aman baktır, aman "yo /yu" törenlerinden kalmadır.

İslamda, bakılmıta örtünme gereki yoktu. Peygamber, kadınları, arkadaşları, e leri Mekke'den Medine'ye göçerken, yolda karıt inaçlılar kadınlara sözle sata mılar, bunun üzerine İslamda örtünme gere i öngörülmü , bir söylentiye göre olay böyle bakılmı tır. Ancak Arap dilinde "p", "ç" sesleri olmadı ından "peçe", "çaraf" da yoktur, bu sözcükler sonradan Farsçadan

alınmı tır. Bu nedenle Araplar bu örtüleri bilmezler, adlarını bile söyleyemezler. Bugün, ülkemizde tartışılma konusu yapılan, öyle sürdürülen, sürdürülmesinde yarar görülen bu örtünün de, onu kullananların da islam dininin özünü en ufak bir ilgisi yoktur. "Türban inanç aracı" olamaz, bunun karışımı İslamın özüne aykırıdır. Bu örtü dine sonradan sokulmuş bir sapmadır (bid'at), başka bir anlamı, yorumu yoktur.

İslam dini kadınlara, kızlara toplumsal kurumlarda, kesinlikle yer vermemiştir, erkeklerle eşitlik tanımamıştır. Nitekim İslam uygulamalarına göre kadın müftü olamaz, imamlık edemez, minareye çıkıp ezan okuyamaz, kaymakam, vali, bakan, dahası kamu kurumlarında görevli olamaz, kadının başlıca görevi evinin içindedir, eşine bağlıdır. Peki, "türban"ı bir inanç simgesi sayan kızların yükseköğretim kurumları, imam hatip okullarında ne işleri vardır? İslam dininin, Kuran'ın kendilerine vermediği bu yetkileri nereden, kimden alıyorlar? İslamın kaynağı olan Kuran'da böyle bir yetki tanınmazken, Tanrı böyle bir bildiri, buyruk vermemişken, Tanrı'nın yapmadığını, yine Tanrı adına yapmaya kalkışmak dinle bağdaşır mı? İslam dinine göre Tanrı'nın buyurmadığını, Tanrı buyurmuş gibi göstererek, Tanrı'ya başka bir nitelik yüklemek suç değildir mi? (Üstelik çok ağır suç.) Sıkıncıca "Ben inancım gereği türban takmıyorum" diyen bu yükseköğretim öğrencisine soralım: Kızım sana Tanrı toplumsal kurumlarda, erkekler arasında görev alma yet

kisi verdi mi? Bu sorunun yanıtım üniversiteli kızımız de il, İslam bile veremez. Bunun yanıtını Kuran'la, s lamla yetinmeyen, slamın özüne aykırı dü en uygulamalarla toplumsal inan bunalımı yaratarak çıkar sa layan Nak ibendi yanda ı verebilir, o da Müslüman sayılırsa.

İslamda "fırka" (imdi **parti** deniyor) yoktur, gerçek bir Müslüman "parti/fırka" kuramaz, bölücülüktür, araya ikilik sokmaktır. Oysa slam bütüncüldür, evrenseldir. Peki, Kuran'm uygun görmedi i, suçladı ı bir giri imle, bir kurum olu turmak (parti kurmak) hangi dinsel ilkeye, kayna a dayanıyor? Bu da yanıtsızdır.

Bir din, do u undan 1400 yıl sonra sürekli tartı malara konu oluyorsa ona ba lanmak us ilkelerine aykırıdır. Us, kendi ölçüleri içinde, kesinlik, tutarlılık ister. Cenneti sevmem için cehennemi önüme süren bir dinde sevecenlik, insan de erlerine saygı yoktur. Bu tutum, çocuklara acı ilacı içirmek için barda ın kıyılarına bal sürmeye benzer. Dinde yeterlilik duygusal e ilimler üzerine kurulursa, zaman akı ı içinde, duygulardan daha hızlı bir de i me ortaya çıkar. slamı anlamak, slamın dü ünçe tarihindeki yerini, ba arılarını saptamaya dayanır, ba ına slamla ilgisi olmayan bir örtü çekmeye de il. Ülkemizde, slamı anlamak için ba ka dinlerin okutulması, onlarla slam arasındaki görü ayrılıklarını, ortak sorunları ö renmek, tartı mak gerekir. Nitekim bilgelik, iyilik, güzellik, do ruluk, erdem, yardımseverlik, a ır

ba lılık, e itlik, sevgi, saygı gibi evrensel insan de erleri bütün dinlerde vardır, bunları İslamın özel bir bulu u diye göstermek yanıltıcıdır, saptırıcıdır. Ülkemizde 1950'den bu yana yapılan, uygulamaya konan da budur. Burada, özellikle Cumhuriyet yönetiminin getirdi i yeniliklere, onun kurucusunun ki ili inde saklı devrimcili e kar ı bir eziklik söz konusudur.

1950 yönetiminin kurucularının hepsi yedikleri kurulu ta, daha önceden, yüksek görevlerde bulunmu yetkililerdi. Halkımız, onların eskiyi suçlamaları kar ısında, kendilerine soru sormayı bilmiyordu, onlara "Yerdiniz: kötülükler yapılırken siz yüksek görevlerde de il miydiniz?" demeyi bilmiyordu. Onlar da bu durumdan çok iyi yararlanmayı bildiler, halkı sömürdüler, yozla mananın ilk adımlarını atmanın yakı ksız örneklerini verdiler. Bilgisizlik kar ısında sorumsuzlu u gizlemeyi çok iyi becerdiler.

Bugün, slam inançları adına, "türban"ı savunanların hangisinin anası,bacısı, ninesi köyünde bu örtüyü kullanmı tı? Dahası bu yüksek yetkililerin hangisi bu sözcü ün açık anlamını, kökenini, geli yolunu biliyor? te burada çok açık seçik bir yozla tırma vardır. İkinu bilmek gerekir: Bu örtünün slamla, dinle, inançla en ufak bir ilgisi yoktur, vardır diyenin slam inançlarını ö rendi i, bildi i söylenemez.

Günümüzde slam inançlarının yaygın bir tartı ma konusu oldu u açıktır. ' kullara konulan "din dersleri"

bunun açık kanıtıdır. Soralım, hangi dinin dersleri? Hangi ahlak öğretisi? Üstelik konunun daha gülünç yanları gözlerimin önünde sırtılmaktadır. İslam dininde Hanefi, Hanbeli, Maliki, Şafii olmak üzere dört "Sünni mezhep", bir de "İhlevî mezhebi" vardır. Bunların uygulamaları birbirine benzemez. Sözel olarak Maliki inançlarına göre köpek "temizdir" içtiği suyla aptes alınır, oysa Hanefi inançlarına göre bunun tersi geçerlidir. İmdi bu dört "Sünni mezhep"te namaz, oruç, zekât, hac, tıze (hukuk) birbirine uymaz, hepsinde ba ka ba kadır. Oysa hepsi de Kuran'a dayandı rı kanısındadır. Sözel olarak bir Şafii inancına göre aptes almı bir erke in ete i kadının giysilerine de erse aptes bozulur. Peygamber'in bir "hadis"ine göre namaz kılarke n, bir erke in önünden domuz, e ek, kadın geçerse namaz bozulur. Burada, kadını çok yüceltti i söylenen, savunulan bir dinin kadına hangi gözle baktı rı açıktır.

"Türban" gerçekte bir din sorunu, örtünme sorunu de ildir, kimi çıkar odaklarının, özellikle "tarikat" denen sömürücü kurulu ların yarar aracıdır. Ba ka bir anlamda, bu örtü, ça da toplumda bir a a ılık duygusunu gizleme aracıdır. Bize kalırsa, bu konuda bir "ruhsal bozukluk" gündemdedir. Nitekim tarihte, özellikle toplumsal bunalım dönemlerinde, böylesine "ruhsal dengesizlikler" in yaygınlı rı çok görülmü tür. Gençler toplumsal doyumsuzlu a u ramı tır, hepsinde bir gelecek korkusu, ya am kaygısı vardır. Bu kaygı, bu korku gençle

ri güvensizli e, doyumsuzlu a sürüklemi tir, burada din ereke de il, gereçtir.

Duvarlarda, alanlarda "Kurtulu slamda" söylemleri içeren yazılar görülür. İmdi hangi kurtulu , slam kimi kurtardı? sorusunu sorarsak a kınlık verici durumlarla kar ıla ırız. Bugün, yeryüzünde, bir milyar dolayında Müslüman halkın ya adı ı söyleniyor. Bunlar arasında, Tanrı'nın kendisine verdi i yeraltı kaynaklarını, zenginliklerini kendi üretti i araçlarla i leten, i letebilen bir slam ülkesi bilinmiyor. Ortado u bunalımlarının ba lıca nedeni de bu yeraltı kaynaklarıdır, "petrol" denen büyülü nesnedir. Bakalım Suudi Arabistan, Körfez Emirlikleri, Kuveyt, Cezayir, Pakistan, ran, Afganistan, Mısır gibi.ço u "petrol zengini", sayılan ülkelerde ça da bilimin, tekni in de il yanında, arkasında bile yürüyecek topluluk (slam) bilinmiyor. ngiltere, Amerika, Almanya, Fransa, talya ile öteki Avrupa ülkeleri bu slam topluluklarını öylesine kolay, öylesine ucuzundan sömürüyor ki Tanrı'ya inanmı bir kimsenin buna güleriyle bakması olanaksızdır.

Bugün, dünyanın Müslüman ülkeleri arasında, kendini kurtarmı , özellikle kadın sorunları konusunda hepsinin önüne geçmi ülke Türkiye'dir, Atatürk devrimleridir. Oysa, ça da yetkileri kazanmı kadınlarımızın balarına bu niydü ü belirsiz örtüyü çekerek devrimlere, Atatürk'e kar ı çıkmaları tinsel bir bunalım dı nda açıklanamaz. "Türban" dı a vurma , içerikten yoksun,

görünü ü kurtarma, ba kalarını kandırma aracı olmak-
tan öteye geçemez, bu nedenle bir inancın de il, kayna-
ı yeterince açıklanamayan bir bozuklu un, dengesizli-
in simgesidir. Bu dengesizlik ki isel bilinç yetersizli-
inden kaynaklanıyor.

slam bilime büyük önem verir diyenlerin de, ner-
deyse hepsi yalan söylüyorlar, kavramsal kandırmacalar
la çevreyi oyalıyorlar. öyle: slam bilime, sanata büyük
önem veriyorsa hangi slam ülkesinde çok geli mi bir
fizik, tıp, kimya, gökbilim, teknik; felsefe, resim, yontu,
müzik, seramik, tiyatro, bale gibi yaratı türlerinde göz
doldurur bir ilerleme, bir ba arı vardır?

"Türban"ın gerçekte bir inanç sorunu olmadı ını
vurguladıktan sonra, bu aracın kadınları savunma, koru-
ma amacını gütmeyi, eskiye, yıpranmış a, günü geç-
mi e, de erden dü mü e yönelmenin simgesi oldu unu
da söyleyebiliriz. Bu örtü bir saygı, sevgi aracı de il, bir
üstünlük sa lama, toplumda gösteri e, görünü e yöne-
liktir demekle bir çeli me, sakınca yoktur. Bu örtü yeni-
li e, ça da uygarlı a kar ı sinsî bir direnmenin görün-
tüsel örne idir. Bir yandan İslamın bütün kurallarına uy-
mayı, slama uygun bir ya am biçimini savunacaksınız, öte
yandan slam ülkelerini bir sömürü oda ı diye gören, a a-
ılayan, ezen, küçümseyen Batı uluslarının en ileri bu-
lu larından yararlanacaksınız, buna " slama hizmet" adı-
nı koyacaksınız. Peki, "Hıristiyan Batı Kulübü" bu ça -
da araçları yapıp satmasa, bizimkiler îslamı neyle sa

vunacak, ona neyle "hizmet" edeceklerdi? Yoksa "slam hizmetsiz" mi kalacaktı? Bunları savunanların ne denli tutarsızlık içinde yuvarlandıklarını görmek kolaydır, siz onların söyledikleriyle yaptıklarını, önerdikleriyle uyguladıklarını karılaştırın dü ünsel yozla manın e siz örneklerini görmekte güçlük çekmezsiniz?

"Türban" konusunda ba ka bir yutturmaca daha var: Bu örtü kadının de erini yükseltiyor, ona toplumsal kı ilik kazandırıyor. Yalanın böylesi, tinsel denge bozuklu unu vurgular. nsanlar, kadınlar "türban"dan çok önce vardı. slam inançları bu örtüden bin dört yüz yıl önce do mu tur, yirmi otuz yıldır bu ba lık kullanılıyor. Öyleyse daha önceden kadınların de eri, ki ilili i yok muydu? Görülüyor, konuya ne yandan bakılsa, ne yandan yaklaşılsa, insan de erleri adına, utanç verici görüntü sergileniyor.

insan denen varlık, ister erkek, ister di i, ba kasına giydi iyle, omuzlarına astı ıyla de er kazanmaz, de er günlük giysilere benzemez, onlarla ölçülmez, de er insan varlı mının özüyle ilgilidir, kılı ıyla de il. Bu nedenle, "türban" giyen daha çok de erli, giymeyen daha az de erlidir demek ç ılgınlı ın, bilinç bulanıklı ının ba ka bir göstergesidir.

Burada, yine örtünmeden kaynaklanan, bir kadın de eri, kadına saygı sorunu gündeme geliyor. A ırı dincilere göre slam dini kadına, ana olarak tarihte görülmedik, benzersiz bir saygı kazandırmı tır. Bu da bir kandır

maçadır. Ana olan kadına gösterilen saygının kökeninde "ana" niteli i yatmaktadır. "Ana saygısı" İslam inançlarından binlerce yıl öncedir, islamlıkla ilgisi yoktur. Sözcüğü i, bugün elimizde, anaya gösterilen saygının somut kanıtları olan yontular vardır. "Kubaba", "Kübe le" bir "ana Tanrıça"nın adıdır, 10 7000 (yedi bin) yılından kalma, topraktan yapılmı yontular vardır. Ona adak sunulur, adına törenler düzenlenir, saygı gösterilirdi. Bu Tanrıça evin, kadının, çocukların koruyucusudur. Saygınlı ı da bu koruyucu niteli inden gelir, islam dininde "cennetin anahtarları ananın ayakları altındadır" denir, anaya saygının en gözde anlatımı sayılır. Peki ana olmayan, çocuksuz kadının durumu nedir? Anaya verilen Tanrısal de eri kadın soyuna yüklemek de yüzeysel bir kandırmacadır. Uygarlık tarihinde, insanlık tarihinde anaya saygı göstermeyi buyurmayan, bir erdem kurallı vurgulamayan bir din yoktur, en ilkel sayılan, en gelişmemiş inanç kurumlarında bile "ana" saygındır, kutsaldır.

Toplumumuzda, özellikle 1950'den sonra yüzeysel vurma , de i ik çarpılmalar gösteren, genellikle de eskiye sarılmayı önemli bir gelişim sayan e ilimler vardır. Bunların içinde çağdaş akımlarla, yenilikçi girişimlerle ilgili olanı yoktur. Toplumumuz bir de erler bunalımına sürüklenmiş , eskinin de ersiz diye dı ladı ı birtakım girişimler yeniden de er oda ı durumuna getirilmek istenmedi. İmdi, bunun güldürücü örneklerini, Osmanlı Dev

leti'nin gücünün doru una ula tı ı onaltıncı yüzyılda, Kanuni Süleyman döneminde tartı ilan örneklerini görelim. Bunlar bütün Osmanlı tarihlerinde vardır. Bu tartı ilan konular unlardır (birkaçı): Firavun Allah'a inandı mı, inanmamı mı? Hızır Aleyhisselam ya ıyor mu, ya amıyor mu? Peygamberin miraca çıkı ı maddi midir, manevi midir? (Miraca çıkı tinsel mi, yalnız Peygamberin ruhu mu yoksa gövdesi de mi miraca çıkmı tır?) İnsanın tını gövdeden önce mi yaratılmı , sonra mı? Ruh gövdenin neresindedir? Cehennemde ceza görecek olan ruh mu, gövde mi?

Bu örnekleri geli i güzel bir dü ünçeyle seçmedik, Kanuni dönemi yazarlarının yapıtlarını okuyun, görürsünüz. İmdi, bu yazıda anlatılanlarla, Kanuni döneminde tartı ilanlar arasında açık bir e ilim benzerli i görmemek elde de il. Uygarlık insan soyuna uzayda mutlu bir ya am ülkesi yaratmaya çalı rken bizim gençlerimiz, ba larını türbanla örtmezse saçlarının yılan olup cehennemde boyunlarına sarılacaklarına inanabiliyorlar. Biraz dü ünelim, bir kadının ba ında kaç tel saç vardır, bunların hepsi yılan olsa nereye sı ar? Üstelik cehennemde yılanın ne i i var, cehennem suçlu insanlar için, hayvanlar için de il.

KARANLI IN YÜKSEL

12 Eylül döneminin dü ünsel alanlarda yarattı ı tükenmi li i güçlülü e dönü türmek için kar ıt görü lü odakların geli mesine olanak sa landı. Bo ba ların do lu görünme özlemiyle gündeme getirdikleri ça ın dı ı na ta an uygulamalar, insan de erlerinin ötesinde, kendi dü ük niteliklerine yara ır biçimde etki odakları bulmakta gecikmedi. Sözgeli i "dinsiz devlet olmaz" gibi utanç verici bir savla "anayasa"lar düzenlendi, özel bölümler eklenerek, yöneticilerin bo lu u do rultusunda uygulama kuralları yürürlü e kondu. "Dinsiz devlet olmaz" ne demektir? Hangi devlet dinli, hangi devlet dinsizdir? Devletin dinlili inin ölçüleri nelerdir? Dinli devlet hangi uygarlık ilkelerine göre kurulabilir? Bu soruların hepsi bo luktur. Devlete din gerekirse, devletin içinde ya ayan bütün yurtta ların hangi dini benimsemeleri gerekir? Devlete vergi, orduya er gönderen yurtta lar, bu görevleri, hangi din ölçülerine göre yerine getirme gere indedir? Bu sorular da yanıtsızdır.

Uygarlık tarihinde, devlet dinin koruyucusu olmu tur, ancak din kurucusu olmamı tır. Din, belli bir çevrenin yarattı ı ko ullarla, yine belli bir çevrenin toplumsal olanaklarına göre düzenlenir, bu düzenlemede devlet yönetiminin etkisi, katkısı olursa, din kendi özgürlü ünü yitirir, bir yasa niteli i kazanır, o durumda da din olmaktan çıkar. 12 Eylül yöneticileri bu gerçeği anla

yabilecek durumda kimseler de ildi, yarattıkları çeli kilerin arkasında gelecek korkusu saklıydı. Bu korku, biçim de i tirerek "din koruyuculu u"na dönü tü. Nitekim, durup dururken, anayasaya ... "din" kavramı soku luverdi, din ö retimi devletin toplumsal görü ü gibi sergilendi. Bu anlayı ın, bu sergilemelerin en somut olarak din ilkelerine dayanan "parti" birlikleri olu u verdi, söz geli i RP böyle bir görü ün, tabana yansımayan, dini "devlet dini" diye görmenin yanılığısı içinde olu tu. Camiler birer "politika oda ı" durumuna getirilerek, din bireyin gönlünden alanlara dökülüverdi, bir çıkar, bir kazanç aracı olmakla da kalmadı, toplumsal birlik biçimini alıverdi.

Özellikle Nak ibendilik denen koyu " eriat" yanlı sı, ran kökenli "tarikat" kimi devlet görevlilerince beslendi, güçlendirildi. Gelir kaynakları yasal kurumların önüne geçti. Oysa bütün tarikatlar birer örgüttür, belli amaçları vardı, islam dininde "tarikat", "mezhep" gibi kurulu ların birine bile yasal dayanak verilmemi tir. Kuran'da, hadislerde (Muhammed'in a zından çıktığı ileri sürülen özdeyi lerde) tarikata yasallık tanıyan bir bölüm, bir anlatım yoktur. Tarikatların, mezheplerin do - masında ba lıca neden iran'dır. Eski bir uygarlı ın yaratıcısı olan Iran, inanç bakımından, islam dininin içeri ine aykırıdır. Iran uygarlı ı büyüktür, eskidir, kendi do - u ortamında özgündür, islam dini ise dar, geli memi , verimsiz, çöllerle kaplı bir yörede do mu , özellikle Tev

rat'ın de i ik bir yorumu olarak ortaya çıkmı tır. Bu di- nin geli mi bir uygarlı ın egemen oldu u ortamda do- yurucu, inandırıcı, güven verici bir içeri i yoktur. Gerek Kuran, gerekse hadisler incelendi inde, kadın erkek ili - kilerine a ırlık verildi i, kadının bir "insan" de il, se- vi me, do al ili kilerde bulunma aracı oldu u kolayca anla ılır. Nitekim, "Sahih i Buhari"nin birinci cildinin sonunda yer alan üç bölüm okundu unda, kadınların ay- ba ı durumlarında bile ne yolla temizlenmeleri gerekti- ini Muhammed'den açıkça sordukları görölür. Kadın, bir topluluk içinde, ayba ı oldu unu, dölyata ının çev- resine bula an kanın ne yolla temizlenece ini, çok açık bir dille Muhammed'den sorar, yanıtını alır. Yine bu ya- pıtta, Muhammed'in bir gecede dokuz kadınla yattı ı, onda otuz erkek gücünün bulundu u söylenir. Ba ka bir hadiste, Muhammed'in dı kılı ını çıkardıktan sonra, si- linmek için, yanındaki arkada larından üç ta istedi i yazılıdır. Öte yandan, Muhammed'in dı kılı ını döker- ken arkasını Kabe'ye döndü ü, bu nedenle ayak yolun- da arkasını Kabe'ye dönerek gereksinme gidermenin suç olmadı ı bildirilir.

Muhammed'in ya adı ı dönemde, içinde bulundu- u toplumda kadınlar çar af, peçe bilmezdi, o gibi giy- siler o toplumda yoktu. Ayrıca, sarık, cübbe gibi giysi- ler de yoktu, bilinmezdi. Nitekim Arap dilinde bu giysi- lerin kar ılı ı olabilecek sözcükler yoktur. Hadis toplayıcılarına gelince, bunlar da Arap de ildir, yalnız Nesai

(830 915) Mekkelidir, öteki be ki i ranlıdır (Buhari, Si cistani, Tirmizi, Kazvini, Müslim) hepsi ranlıdır, hepsi Muhammed'in ölümünden 180 200 yıl sonra do mu - tur. Bu nedenle hadislerin ço u tartı malıdır, yalnızca belle e dayanır. Öte yandan Kuran'ın özgünlü ü de tar tı malıdır. Muhammed'in ölümünden sonra, Halife Os man döneminde toplatılıp düzenlendi i, birçok hafızın belle ine ba vuruldu u, kar ıla tırmalar yapıldı ı, de ri, kemik, tu la ta gibi gereçlerin üzerine yazılı "ayet lerin kar ıla tırılarak incelendi i söylenir. Bugün eli mizde bulunan Kuran da ınık bölümlerden olu turul mu bir bütündür, ancak kesin de ildir. Nitekim, örnek alınan, dayanılan en güvenilir yazmanın, Ömer'in kızı, Muhammed'in karısı Hafza'da (605 665) bulundu u sonradan elinden alınıp yakıldı ını en güvenilir slam kaynakları bildirir. Bu yazma neden yakılmı , hangi dü üncelerle ortadan kaldırılmı kesin de il. leri sürülen biricik neden, gelecekte birinin eline geçerse ku ku uyan dırır, o yüzden ortadan kaldırılmalıdır biçiminde tutar sız bir içerik ta ır. Ancak, urası açıkça biliniyor: Kuran, elimizde bulunan biçimden bamba kaydı, düzenlenir ken birtakım de i ikliklere u ratılmı tır.

ran dü üncesinin slam kar ısındaki üstünlü ü, kö kenlili i önemli bir etkindir. Arabın yalnızca yöresel i nanç gereksinimlerine yanıt veren slam ran uygarlı ı nın yarattı ı görkemli ortamda öncül duruma geçeme mi tir. te " ilik" denen inanç düzenininin do masında

ba lıca neden slamın bu içeriksel yetersizli idir. Bu gün, özellikle RP'nin dayandı ı Humeyni anlayı ı, gerçekte slamm özüne aykırıdır. Osmanlı mparatorlu u " ii ran "la, aralıklı olarak, yüz elli yıl sava mı tır. Sün ni Osmanlı eyhülislamı, ii ran ahlarını "sapkın", "rafizi", "kızılba ", "dinsiz" diye suçlarken, yine Sün ni oldu unu ileri süren RP toplulu unun geçmi i unutarak, ba langıçta iili in içeri inden beslenen Humeyni yönetimine yönelmesi çok anlamlıdır. Bunun nedeni de, bu gibi ortamların do masına olanak sa layan, dini salt ortamından çıkararak alanlara sürükleyen 12 Eylül ka ranlı ı, yozla mı lı ı olmu tur. 12 Eylül sorumlularını, gerçekte sorumsuzlu un ba ıbo lu unda, bütün ça da geli melere ters dü en bir do rultuyu benimsemeleri, tinbilim bakımından do aldır. Dü ünsel alanda, en ufak bir ba arı gösterme yetene inden yoksun bir toplulu un, ordu gücüne dayanarak yeterli görünmeye çabalaması a a ılık duygusunun a ırlı ı altında ezilmekten ba ka bir anlam ta ımaz. Bunu, Kenan Evren'in yayımladı ı anı larından anlamak kolaydır. Bu anılarda sergilenen tutar sızlık, ki isel bilinç bulanıklı ının, ezikli inin e siz ör ne idir. Bir yandan ileri, ça da görünme çabaları, öte yandan da sözcüklerden korkmak, ürkemek, kurtulu u or du gücünün arkasına sı nmakta bulmak, sonra Marmaris'te bir koruyucu birli in denetimi altına girmek, yurt ta lar arasına katılmamak.

12 Eylül yönetiminin RP gibi ba ka gerici, devrim

lere kar ı eskiyi savunucu kurulu lara ya ama alanı ya-
ratan giri imleri, uygarlı ın en geli mi ça ında bile ba-
ın içinde bilimsel birikimlere de il de omuzlarda ta ı-
nan ordu a amalarının imlerine dayanması, Kurtulu Sa-
va ı'nı kazanmı , ça ımızda bir e i daha görülmeyen
devrimleri gerçekle tirmi bir toplum için çok mu çok
utanç vericidir.

ANAP'ın yapısı, i lerlik biçimi, kurulu ilkeleri yan-
tutmayan bir anlayı la incelendi inde, 12 Eylül yöneti-
minin, Ortaça ın bile gerilerine giden, bir dü ünçeye
saplandı nı gösterir. Yönetimi eline geçiren bu 12 Ey-
lül ürünü ANAP, 12 Eylül Anayasası'na dayanarak, Tür-
kiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerini de i tirmi , dev-
letin varlı nı peki tiren dü ünşel odakları yürürlükten
kaldırmı , devlet din birli inin en gülünç örne ini ver-
mi tir. 12 Eylül Anayasası, halk devlet ili kisini din dev-
let özde li inin denetimi altına vererek yozla tırmı tır.

slamc uların savlarına bakılırsa, slam dini bilime, sa-
nata, uygarlı a, tüzeye, yasaya en çok de er veren bir ku-
rumdur. Oysa bütün slam ülkelerinde sürdürülen uygu-
lamalar ı ı ında sorunlara yakla ılırsa, büsbütün tersinin
benimsendi i görülür. Bugün hangi slam ülkesinde, ça-
ın uygarlık anlayı na, bilim dizgelerine uygun, verim-
li bir geli me vardır? Hangi slam ülkesinde fizik, kim-
ya, tıp ilaç üretimi, teknik, felsefe, dirimbilim, tinbilim,
toplumbilim, tarih gibi daha ince ba arı alanında övünü-
lecek bir geli me gözlenebilir? slam dininin kadına bü

yük de er verdi i, onu yüceltti i ileri sürülür. Peki toplumun hangi a amasında, hangi uygulama alanında kadın erkek e itli i, kadının yüceltildi i öne sürülebilir? RP'li kadınların (bir bilim kurulunun ara tırmalarına göre, gazeteler aralık 14 17) yüzde seksenden yukarısı "kadının görevi çocuk yeti tirmektir" demi , erke in kadını dövebilece ini savunmu . Bu sav Kuran'dan kaynaklanıyor. Peki, do urmak, yavru büyötmek, geli tirmek do ada yalnız kadının i i mi? Görevi mi? Do ada yavrusunu do urur do urmaz kaldırıp atan, bakmayan, kollamayan, onunla ilgilenmeyen kaç yaratık türü vardır? Ana olmanın, do al bir anlamı da yavrusunu, belli bir süre bakmak, yeti tirmek, kollamak de il midir? Bir kedi, bir köpek, bir çakal, bir tilki, bir kurt, bir domuz, bir ge-yik, bir arslan do urdu u yavruya bir süre bakmaz mı? Do uruculuk toplumun de il do anın verdi i bir yeti, bir görevdir, do um gücünün kayna ı toplum, yönetim de-ildir. Kadını, yalnız do urup çocuk bakmakla görevli sayarsak, öteki di i yaratıklar ötesinde, bir insan olarak, de eri, ayrıcalı ı kalır mı? te 12 Eylül yönetiminin geli tirdi i toplumsal anlayı ta, aile düzeni, kadının toplumdaki yeri böyle nitelenir.

Ça ımızda bütün tek Tanrılı dinlerde bir de i me, bir ba kala ma görölmektedir. Bu durum bir geli menin, ilerlemenin dı a vurmu göröntüsü de ildir; dinin ayakta durabilmesi için ça ın bulularından yardım istemesi gizlice onların koruyuculu u altına sı nmasıdır. Nite

www.cizgiliforum.com
engine1

kim, özellikle giyim kuşam bakımından, çağdaş kılık kıyafet olarak çıkararak sarık, cübbe, peçe, alvar, çarşaf, başörtüsü giyenlerin neredeyse hepsinin çağdaş donanımlı konutlarda oturdukları, oturmak istedikleri, çağdaş bulgulardan (tıp, teknik, araç gereç vb.) yararlanmada aktif bir yarı mayaya girdikleri gözden kaçmamaktadır. Batıya öykünme (Batı taklitçiliği) diyerek alanlara, yollara dökülen bilinçsiz gericilerin hangisi çağdaş bulgulardan yararlanmıyor, "gâvur i" dedikleri araç gereçlere sarılmıyor? Dahası, bu Müslüman geçinen bilinçsiz sürülerin hangisi "dolar", "mark", "sterlin" gibi yabancı akçelerin tutsa da değildir? Son yöresel seçimlerde, kimi bölgelerde RP büyük bir başarıyla gibi gösteriliyor. Bu bir kandırmacadır. Seçim bölgelerinin toplumsal amaçları, inanç yapıları, ya da ama biçimleri yansız bir tutumla incelenir, bütün başarılarının çarşaf peçe sarık cübbe başörtüsü gibi giyimlerden kaynaklandığı kolayca görülür. RP ile benzeri kuruluşların kazancı, başarıları bilinçsizlikten yoksun kalmayı toplumun bir becerisi, özdegin tutumu sayan anlayıştır. Arı dinci kişi, varlıktır, alı verir çidir. Eczane, sağlık evi, sağlık kurumunu açmıştır, kurumun girişinde, kapının üstünde "ihlas", "tekbir", "tevhid" gibi Arapça, dinle ilgili sözçükler görülür. Bu kişi, kişiler dinden yararlanır, ancak içeri girip alı verir e baslayınca "KDV fi" vermedikleri, atlatmaya çalıştıkları görülür, bunu hepimiz yaşıyoruz, görüyoruz günlük hayatımızda. İslam dini "malının

kırkta birini zekât olarak vereceksin, kırk devesi olan bir deve yavrusu zekât diye vermelidir" kuralını getirmi - tir. Bugün, bu din kuralına uyan, islam dininin be ko - ulundan (namaz, hac, zekât, oruç, tevhid) biri olan "ze - kât" görevini yerine getiren kaç dini bütün Müslüman vardır?

slam dininde cami, mescit gibi tapım odakları (iba - det yerleri) gösteri için de il, gereksinme sonucu yapı - lır, kullanılmak içindir, kazanç sa lamak, gelir edinmek için de ildir. slam dininde undan bundan yardım top - layarak, akçe dilenerek "ibadet yeri" yapılmaz, böyle bir kural yoktur. Oysa günümüzde gösteri için yapıyor bunlar, 12 Eylül yönetimiyle bu tür yapıların yapımı hız - landırılmı tır. stanbul'dan Van'a, Trabzon'a giderken büyük yolların kıyılarında, sa lı sollu dizilmi camiler ot biter gibi ortaya çıkmaktadır. Oysa, cami insanların yo - un oldukları, namaz kılmak gereksinimi duydukları yer - lerde yapılır, Müslüman görünmek için de il. Yol kıyı - larına dizilen camilerde, ço unlukla ö le ikinci namaz - ları kılınıyor, sonrası bo . Bu görev yerlerinde çalı an - ların hepsi devletten aylık alırlar. Bir günlük namazların süresi iki saati bulmaz. Görevli, aralıklı olarak, günde i - ki saat camide kalır, öteki çalı ma süresini alı veri ye - rinde geçirir. Peki bu davranı tslamın özüne uyar mı? slamda akçeyle namaz kılmak, akçeyle Kuran okumak var mıdır? Yoktur (eyhülislam Ebussuud Efendi'nin bu konuda yasaklayıcı fetvaları vardır). .

12 Eylül yönetimiyle gelen tutarsızlık arasında bir de "vakıf" kurma yansı ba lamı tır. Yalnız stanbul'da kurulan bu "vakıfların sayısı yüzün üstündedir. Bu kurulu lann en büyük, en varlıklı bölümü dine dayalıdır. Bunlar arasında " İlim Yayma Cemiyeti" gibi çok geni bir alana yayılan, saylav, bakan, genel müdür gibi toplu mun en yüksek görev a amasında üyeleri bulunan kurulu oldukça ilginçtir. Bu kurulu "ilim"den ne anlıyor? Anladı ı açık: Yalnızca slam diniyle ilgili konular. Pe ki, bir ça da, bir toplumda "ilim" denince yalnız dine de gin sorunlar anla ılırsa, bu kurulu ları ayakta tutan kaynakların, o kaynakları ellerinde bulunduranların ya ma biçimleri ne olmalıdır? Benimsedikleri söyledikleri slam dininin ko ullarına uygun bir yapı de il mi? İmdi soralım, bunlardan hangisi Islama uygundur? Ev lerin donanımı, ta ıtları, alı veri olanakları, ileti im araçları arasında İslamın üretti i var mı? Konuyu biraz daha geni letelim, devletin genel bütçesini olu turan vergi düzenine geçelim.

Devlet ufaklı büyüklü bütün i letmelerden, i yerle rinden vergi alır. Bunlar arasında yasaya dayalı genelev ler, kumarhaneler, meyhaneler, bütün içki türleri, sigara, tütün, gece kulüpleri, dinli dinsiz, imanlı imansız, ayık sarho gibi saymakla bitmez vergi odakları vardır. Öyleyse bütün RP saylavlarının, cami görevlilerinin aylıklarında, burada slama aykırı sayılan, dahası dince ke sinlikle yasaklanan nesnelere toplanan vergilerin bir

bölümü vardır. İslamın "haram" diyerek yasakladığı vergi odaklarından toplanan akçelerin de içlerinde bulunduğu "bütçe"lerden müftüye, imama, hocaya, "İlim Yayıma Cemiyeti"nin aylık görevlilerine, "Aydınlar Ocaklarının" devletten aylık alan sayın üyelerine, yandaşlarına gerekli bölüm düşmektedir. Demek ki akçenin ucuk keskin, sivri kargısı "İslama hizmet" için çalıştığını ileri sürerek oy toplamaya, seçim kazanmaya çıkan yüksek görevlilerin, "adil düzen" çıkarırtkanlarının "İslamın imanıyla" pekiştirilmiş, berkitilmiş gönüllerini kolaylıkla delebiliyor, bir yanından girip öte yanından çıkabiliyor. Akçenin gücü "iman"ın üstesinden geliyor. Bu olumsuz bir gelişmedir, içeriği anlamsızlıkla sulandırılmış kavramların arkasına sığınma eyleminden doğan, olumsuz olumlu gösterme çabalarından kaynaklanan yüzeysel yansımadır. 12 Eylül sorumlularını, böyle bir yansımanın gelecekte, ulusun başına ne denli iler açacağını bilemediler, bilmeye bilimsel güçleri yetmedi, yetemezdi. Onların ya adıkları dünyaya, ancak omuzlarına yerleştirilmiş sanların, Atatürk'ün yarattığı Cumhuriyet Türkiye'sinde geçerlik kazanan yetkilerin gözlüğüyle bakılıyordu. Oysa Atatürk böyle düşünmemiştir, devrimin tabandan, Cumhuriyet'le gelen kurumları oluşturan bilinçli odaktan gelmesi gerektiğini vurgulamıştır. Tarihte birçok büyük önder, büyük devrimci, büyük devlet kurucu kimseler gelmiş geçmiştir. Ancak, ülkenin geleceğini, güvenini "gençlik"e bırakan onu devletin koruyucu güçlüğü odağı diye anlayan bir önder daha görülmemiştir.

Ulusların tarihlerinde, büyük devrimcilerin bize kalan dü ünsel yapıtlarında, yurdun gelece ini yeti ecek gençlere bırakan bir devlet kurucusu bilinmiyor, biliniyor diyen beri gelsin. 12 Eylül yetkilileri bu gerçe i anlayabilecek olgunluk a amasında de ildi. Çok bildiklerini, ça ın en ileri yönetimlerini çok iyi anladıklarını sanan bu yetkililerin yüreklerini ezen, bilinçlerini kavrayı gücünün ötesine iten biricik etken 27 Mayıs olayıydı. Onlar, 27 Mayıs döneminde de, 27 Mayıs'ı gerçekle tirenlerin yeti tikleri ocaktaydı, seslerini bile çıkarmadan, kimi yerde yalvarmalarla, yakarmalarla durumu kurtarmaya çalı tılar. Sonra, 27 Mayıs'ın yerlerde sürüklediklerini nerdeyse Atatürk'ün bile ilerisine götürmeye çalı tılar, sözün kısası uzun süre "musalla ta nda bekleyen" birer "cenaze"nin kaldırıcısı olmanın tadına varmakla övündüler, kendilerine tarihte bu yolla yer edinmeye çabaladılar, u ra tılar, didindiler, hepsi bu.

Atatürk'ün, Cumhuriyet'in koruyucu, ya atıcı gücü olarak niteledi i "gençlik" toplumun tabanından gelen bir birikimdir. Bu birikimin yönlendirilmesi, e itimin ça da uygarlık anlayı nın ilkelerine göre olabilir. Bunu çok iyi bilen Atatürk'ün yurdumuzu "ça da uygarlık düzeyine çıkarma"nm ko ulunu da gençlikte görmü tür. 12 Eylül yönetimi, nedense, bu ince görü ü do al e ilimiyle seziverdi. Açıktan açı a Atatürk'e kar ı çıkmayı göze alamadı. Ne yaptı, i e tabandan, gençlikten ba ladı, bunun için de "din e itimi"ni gerekli gör

dü. Bu e itim, e itim ça ında olan kimselere verilebilir, tabanı olu turan, ulusun gelece ini güvenceye alan da bu kesimdir i te. Dine dayalı e itimin ça da olamayaca ı, ça ın gerilerinde bol otlu. sulak bir otlama alanı bulaca ı belliydi. Bu sulak, otlak alanı, Adnan Menderes sa lamı tı. Bu yüzden, Atatürk'ün üstün görü ünü kavrayacak güçte olmayan eski Osmanlı artıkları Menderes'in çevresinde toplandılar. Böylece, 12 Eylül yıkımının güçlenmesine yarayı lı otlaklar sa lanmı tı. , bu bol otlu, sulak otlaklarda yayılacak sürüleri bulmaya kalmı tı. - te 12 Eylül yetkilileri **bu** görkemli otlacı bulup sürülerini yayladılar.

Din, hangi ortamda **olursa** olsun, kendi de i mez ilkelerine ba lı kalınmasını, **onların** eksiksiz uygulanmasını ister. slam dininde, yönetimi ele geçirme, devlet kurma e ilimi a ır basar. Nitekim Muhammed bir devlet kurucusu sayılır. **Onun** ya ad ı dönemde toplumu (daha sonra devleti) yönetebilecek ki i "halife", ya da "imam"dı. Muhammed, kurucu olarak "imam", ondan sonra gelenler yönetici olarak "halife" sanını ta ıdılar. "Halife" öncekinin yerine geçen, sonradan yönetimi eline alan, ardıl gibi anlamlara gelir. Bu nedenle Muhammed'e "halife" denmez. Yavuz Selim, Mısır'ı ele geçirdikten sonra yönetimi ardılların (halifelerin) ellerinden aldı, Osmanlıya ba ladı, böylece Osmanlı padi ahı "halife" sanını da kazandı. Nitekim, 12 Eylül yönetiminin ba ı Evren'in Trabzon'da tanıdı ı söylenen Necmettin

Karaduman, "Meclis Ba kanı olur olmaz, Meclis'in yanında bir de cami yapılmasını kolayla tırdı. Arkasından, kimi saylavlar, burada "cuma namazı" kılmaya başladılar. Bu uygulama İslamda " Halifenin cuma namazı kılması kıldırması" gelene inin yüzeysel, bilinçsiz bir sap tırmasıydı. Nitekim ANAP ba kanının ilk i i, bu camide cuma namazı kılmak olmu tu, sonra Nak ibendi tarikatı yanda ları saylav seçilince, imamın arkasında toplananların sayısı arttı.

Bu olay çok ilginçtir, basınımızın ünlü yazarları, sözde yetkilileri bu olayın tabanını bilmediklerinden, Turgut Özal'ın cumhurba kanı olduktan sonra, Amerika'dakine benzer bir "ba kanlık yönetimi "nden yana olmasını, bu konuda direnmesini gere ince anlayamıyorlar. İslam dinine göre, Muhammed döneminde "imam", ondan sonra "halife" sınırsız yetkileri olan "ba kan"dır, toplumu tek elden yönetir, son sözü o söyler. Bu yönetim biçimi yüzeysel görünümde Amerika yönetimine benzer, içerik bamba kadır. Bu nedenle "ba kanlık" kuramı, İslamın "halifelik" uygulamasına yakındır (sı bir yorumla), ayrılıküretim tüketim ili kilerinde, toplumsal kurumların iç yapısında görülür.

Yine çok ince, duyarlı bir konuya de inelim. Osmanlı yönetimi dine dayalıydı, ancak ilk dört padi ahın dışında, hepsi (padi ahların) "Sünni" görüşüne dayanıyordu. (Üçüncü Selim, Abdülaziz, Be inci Murad dı nda. Bu padi ahlardan ikisi Mevlevi, Abdülaziz Bekta i diye bi

linir). Oysa bütün padi ahlar (adı geçenler dı ında, ilk dördü, son üçü) tarikatçıydı, bu tarikatlar da "Sünni"ydi. Osmanlı yönetimi (padi ah) bu inceli i sezdi, onun için eyhüliislamlik kurumunu olu turdu. Padi ah "tarikatçı" olabilirdi, ancak eyhüliislam olamazdı. Durum, görünü te, kurtarıldı. 12 Eylül yöneticileri, çok iyi bildiklerini sandıkları bu gerçekleri duymadıkları için, öretim kurumlarında "din"e yer verilmesinden yana a ırlık koydular. Bunun sonucu, "Nak ibendi tarikatı" yan da ları a ırlık kazandı. (lim Yayma Cemiyeti bu tarikatın elindedir, ço unlukla). Durum ne oldu, 12 Eylül yönetiminin üstün, Atatürkçü örtüsüne bürünerek "Nak ibendilik" Çankaya'ya de in tırmandı, önce gizlice, sonra açıkça. Bu tarikatlara göre toplumun en yüksek görev a amasında bulunan kimsenin "Sünni", dolayısıyla, "ehl i ibadet" olması gerekir. te, bugün, ülkemizde "cuma namazları"nın sı ma ına böyle girilir. 12 Eylül yönetiminin güçlendirdi i "Nak ibendilik" tarihin bütün evrelerinde, bugün ülkemizde görülen, etkinlik a amasına ula amamı tı. Do u Anadolu'da ya anmı ayaklanma olaylarının büyük öncülerinin hepsi "Nak ibendi"ydi. Kürt yurtta larımızın bugün PKK yanında bulunanların, nerdeyse hepsinin, büyükleri "Nak ibendi"ydi. 12 Eylül yetkililerinden birinin büyük babası Trabzon'un Akçaabat Vakfıkebir ilçelerinden Merzifon'a göçen bir ki inin torunudur (bu ilginç olayı burada de il, ba ka bir yazımızda açıklama gere i duyduk). Durum pek iç aç

cı de il, yetkililer görünüşte kurtarıcı, ancak birbirlerinin dü ünsel inançla ba lantılı kökenlerini bilmediklerinden, uçurumun sisleriyle kapalı yolunu da göremediler.

Osmanlı yönetiminden beri, İstanbul'un Fatih yöresi, tarikatçıların a rlıklı gösterdikleri bir alandır. Bu alanda Nak ibendilik, Halvetilik, Rifailik gibi kurulu lar etkilidir. Karagümruk yöresinde, Kadirilik varsa da yaygın, etkin de ildi, ikinci Abdülhamid döneminde, "delidir" nedeniyle Topta ıtımarhanesine atılan, Said i Nursi (Bediüzzaman) da koyu bir Nak iydi, sonradan adının "nur" (gerçekte Nors, bir köydür Do u'da) sözcü ünden dolayı "Nurculuk" adlı kurulu un öncüsü sayılmı tır, yanlı tır. Bu ki i, gerçekte, Do uda "ba ımsız bir Kürt devleti" kurmaya yönelik giri imlerin "silahlı öncüleri"ndendir. Nitekim, Necib Fazıl Kısakürek'in çıkardı ı "Büyük Do u" dergisinin besleyici kayna ı da Said i Nursi'nin (gerçek adı budur, Nors köyünden gelen Said demektir) çevresinde toplananlardır. Bu ki i, oy toplamak dü üncesiyle, Menderes döneminde büyük ilgi görmü tür. 12 Eylül yetkililerinin, Said i Nursi'nin özlemleri do rultusunda, e itim kurumlarına "din kültürü" ya da "din dersi" koyma gere ini duymalarının tabanında, bu yeterince bilinmeyen, örtülü e ilimlerin derin izleri vardır.

Din birey için gerekli olabilir, toplumların dü ünsel yapısına göre, yararlı oldu u ça lar da vardı. Ancak, uy

www.cizgiliforum.com
engine1

garh ın hızlı geli imi, yaratıcı devrimleri, do urucu gi-
ri imleri kar ısında oldu u gibi kalmayı ilke edinen bir
inancın kendi kendine kuyu kazdı ndan da ku ku du-
yulmamak Bir inanç kayna ında ne denli güçlü olursa
olsun, gelecekteki ya amını benimsemedi i bir uygarlı-
ın verileriyle ba lamı sa, onlarla sürdürmekten ba ka
yol bulamıyorsa, çökmeye, yıkılmaya yönelmi demek-
tir. slam böyle bir döneme, Ortaça ın bitiminden sonra
girmi , belli alanlarda gerici olsa bile, kilisenin ba arı-
larını sa layamamı , onlar kar ısında yenik dü mü ezik
kalmı tır. Kutsal saydı ı "zemin"i bile "gâvur"un yap-
tı ı kpta saklayan, ba ka ülkelere götüren, yakınlarına
sunan bir dinin tabanında beliren büyük çatlakları gör-
mezden gelmek sarsaklıktan öte bir anlam ta ımaz. Bu-
gün slam dini, alanlarda, kalabalıklarda dinledi imiz,
gördü ümüz gibi, hep "gâvur kasetleri"yle yayılmaya
çalı ıyor, var oldu unu kanıtlamaya çabalıyor. 12 Ey-
lül'ün, slama en büyük yardımını da, "gâvur bulu uyla
beslenme" e ilimini yasalla tırmasındadır. Türk din gö-
revlilerinin aylıklarını Suudi Arabistan'ın ödemesini ola-
an kar ılayan 12 Eylül yetkilisinin tutumu, ça ın uygar-
lık geli imlerini göremeyen gözleri bunun kanıtıdır. 12
Eylül yönetimi, bütün atıp tutmalarına, güçlü görünmek
istemelerine kar ın Trabzonlu genç bir ozanın, bir iirin-
den korkarak, eli aya ı titreyerek Türk Dil Kurumu'nu
kapatmı tır, bir yönetim için bundan daha acınası i lem,
bundan daha güldürücü eylem olabilir mi?

TÜRK İSLAM SENTEZ

Son yıllarda, özellikle 1950 yönetiminin egemenliği altına giren ardından, islamcı çevrelerde, "Türk İslam sentezi" başlıklı bir akım oluşturulmak istendi. Bu akımın öncülerinin çoğu, Türkiye'ye sonradan gelen, geçmişleri komşu ülkelerde kökenlenmiş kimselerdir. Bunların önemli bir bölümü tarihçidir, adlarını burada anmak istemiyoruz. Bunlara göre Türk denen insan ancak İslam inançlarını benimsedikten sonra yerli ya ama düzeyine geçmiştir, uygarlık ilk adımını bu geçilemiştir. Türkün anayurdu, atalarının ocağı Orta Asya'dır. Türkler, sonraları büyük geniş yaylalardan büyük obalara bölünerek Batıya göçmeye koyulmuş, Çin'den Avrupa ortalarına değin de iki bölgelerde birçok devlet kurmuştur. Bu Türk devletlerinin bilinen en güçlü kolu Hunlar'dır, başlarında Avrupa'yı sarsan Attila vardır. Bugünün Avrupasında yaşayan Macarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Kumanlar eski Türk boylarının torunlarıdır, bu adlarla anılan ülkeler de eski Türk yurtlarıdır, dolayısıyla bu ulusların kökenleri Türk'tür, kiminin adı sonradan değişmiştir, bu da Hıristiyanlık'ı benimsemelerinin sonucudur. Özellikle Doğu Avrupa devletlerinin çoğu Türk kökenlidir. İmdi bu görüşü birçok tarihinin benimsediğini biliyoruz. Başta Bulgarlar, Macarlar, Çekler olmak üzere birkaç Avrupa topluluğunun Türk kökenli ya da Orta Asya çıkımlı olduğu onaylanmaktadır. Bu sorun tartışılır.

İlmı , de i ik görü ler öne sürülmü , ancak Do u'dan, Asya'dan gelip Balkanlar'a yerle en büyük konar göçer toplulukların varlı ı, etkinli i yadsımmamı tır. Biz, burada bu konunun ayrıntılarına girmeyece iz, üstelik bizim için, burada, gerekli de ildir. Ancak, kendilerini "Türkçü", " slamcı" diye niteleyen Türk aydınlarının hepsi bu konuda birle ir; kimi Türk'e kimi slama üstünlük tanır, o da ayrı bir sorundur.

Türkler, ancak Arap komutanı Kuteybe'nin Asya'ya özellikle Uygurlara saldırmasından sonra slam dinini benimsemeye ba lamı lardı, ondan önce do a dinlerinden birine ba lıydılar, bunu Orkun Yazıtlarından, Kül Tigin'in sözlerinden ö reniyoruz. Bir ba ka görü e göre de Türkler " aman inançlarına" ba lıydılar. Bu da çok Tanrılı bir inanç öbe idir. Demek, Türk toplulu u slam inançlarıyla ancak 8. yüzyıl ba larında kar ıla mı tır. Bu kar ıla ma daha çok Batı Türk boylarıyla olmu , Gök Türk toplulu u bundan pek etkilenmemi tir. Burada ilginç olan yan Türk topluluklarının slam inançlarıyla alı veri i ine girmeleridir. te Türk slam sentezi yan da larının konuyu ba lattıkları evre bu " slamlama" dönemidir. Türkler, slam inançlarıyla kar ıla madan, yakınlık kurmadan önce, ba ka topluluklarla pek kar ıp kayna mı de illerdi, kendilerinde bir "soy arınmı lı ı" vardı, bu da onların yüksek yaylalarda konar göçer olmaları yüzündendi. Bu Türk topluluklarında yerle ik yama düzenine geçi le ba ka topluluklarla kar ı ma ey

lemi de ba lamı tır. Eski Türk topluluklarının soy bakımından, kan yönünden saltlı ı, annmı lı ı gittikçe yok olmu tur, i te slamcıların savundukları savlardan biri de budur: **İslamı** benimseyen Türkler hızla uygarla maya ba lamı lar, yerle ik ya ama düzenine girmi ler, büyük devletler kurmu lardır.

Türk slam sentezi yanda larının en güçlü, en sa - likli dayana ı bu anlatılan olaydır, bunda tarih bakımından gerçe in etkinli i yadsınamaz. Ancak bütün Türklerin **islam** inançlarıyla uygarla tıklarını savunmak da pek tutarlı de ildir. Nedeni de bu "islamla ma" giri imlerinin ba ka topluluklarla karı ıp kayna ma sorununu gündeme getirmesidir. Türkler slam inançlarıyla yakınlık kurmaya ba layınca, bu adı geçen karı ıp kayna mar da hızlanmı tır, bu tartı ma götürmeyen bir olaydır. Türk topluluklarının büyük obalar durumunda Batiya göçmeleri slam inançlarıyla tanı malarından çok öncedir, bu göçü ler genellikle Rusya yaylalarından, ovalarından geçerek gerçekle mi tir. Bugün Do u Avrupa uluslarının Türk ya da Orta Asya kökenli sayılanları çok tannıcıydı, sonraları Hıristiyan inançlarını benimsemi lerdir. Önceden onların Müslümanlıkları söz konusu de ildir. Anadolu'ya göçen Türk topluluklarının ise (11. yüzyılla ba layan akınlara katılanlar) hepsi Müslüman dı. Bunların en güçlüleri, Anadolu'nun "Türkle mesi"ni gerçekle tireni Selçuklular olmu tur. mdi ortada iki durum vardır: Asya'dan Anadolu'ya gelmeden önce **İslamı**

seçen Türkler, yine Asya'dan Batı Avrupa'ya göçtükten sonra Hıristiyanla an Türkler, Türk slam sentezi yanında onların üzerinde önemle durdukları sorun, birincisidir.

Burada konuya açıklık, anlaşılabilirlik sağlamak amacıyla yeniden "slam" kavramına, bu kavramın içerdiği inanç odağına dönelim, bir açıklamayla soruna yaklaşıalım. "slam" sözcüğü İbrani dilinde geçen "salem" kökünden gelir. O dilde "kurtuluş", "güven", "salamlık", "sallama kavumu" gibi deyimli anlamları içeren bu "salem salam salm" sözcüğü Arapçaya geçerken epeyce anlam değişimi göstermiştir. Nitekim, daha önceki Arapçada, imdiki anlamda böyle bir sözcük yoktu. Arapçada bu sözcük salt bir din kavramıdır, köken anlamını yitirmiştir, insanla Tanrı arasındaki bağlantıyı vurgular, sayısız yorumla süslenir. Sözcüğü bir nesneyi bağışlamak, bırakmak, adamak, ödünç olarak yanında saklamak, kendini birine vermek, özgürlüğünden, bağışsızlıktan geçmek, kadının kendini erkeğe vermesi, onunla yatması, dölle mesi, tutsak olma, güvence sağlama, Tanrıya bağlanma, birinin ardından gitme gibi genelde dinle ilgili anlamsal yorumlara çekilir. Bu yorumların hepsine din açısından bakılır, burada o da önemli değildir.

"slam" sözcüğü'nün kökeniyle ilgili bağlantılı olmadığı, Arapçada ayrı bir içerik kazandığı vurgulandıktan sonra etki alanını görmeye çalışalım. Bu sözcük, bir

din kavramı olarak, Peygamber'in ortaya çıkışıyla, Tanrısal buyrukları çevresine bildirmesiyle, sözün kısası "Müslümanlık"ı yaymakla görevlendirilmesiyle gündeme getirilmiştir. İslam dininde, bu sözcükün içerdiği anlamlar birer kural niteliindedir; bu nedenle bu sözcük yönlendirme, biçimlendirme karakterindedir.

İslam denince, Muhammed'le gelen, insanları bir bütünlük içinde anlayan din söz konusudur, daha açığı bir inançlar birikimidir, yalın anlamlıdır. Bu birikimin, birer Tanrısal buyruk niteliindedir. Önemli olanları bunlardır: Tanrının birliğine inanmak, namaz, oruç, hac, zekât. Bunlara "İslamın beş kolu" denir. Bu kullara uymayan, başlanmayan, bu kolların genel içeriğini benimsemeyen bir kimse İslam kavramının dışında kalır, "Müslüman" olamaz. Bununla bitmez. Tüze, aktöre, yasa, uygulama, yaptırım, yönetim, birlik, bütünlük, doğruluk, bilim gibi daha nice vurgulama bu sözcüğün kabulu içerisine alınır, böylece "İslam" sözcüğü geniş kapsamlı bir kurum niteliindedir.

Bu kurumun başlıca özelliği "değişmezlik"tir. Yukarıda sayılan, İslam sözcüğüne kapsama içerisine giren öğelerin birini bile değiştirmeye olanak yoktur, hepsini gündemde tutmak, onlara uymak dinin getirdiği kesin, tartışılmaz bir yasa durumundadır. Sözün kısası İslama ne bir nesne eklenebilir, ne de ondan bir nesne çıkarılabilir. Sözümleri saklık bakımından, geçim yönünden önemli bir sakınca yoksa namazı azaltmak, oruç tutma

mak, hacca gitmemek, bir sevgiliyi Tanrı yerine koymak gibi i lemler yapılamaz mı? Yapılamaz, Kuran bu tür i - lemlerin hangi ko ullar altında sürdürülece ini kesinlikle vurgulamı tır, bu vurgulama de i tirme öyle dursun tartı ma konusu bile edilemez. Bu niteleyici, belirleyici bir özelliktir. Bu özelli in görülmedi i, bilinmedi i yerde slam sözcü ünün anlamı yoktur.

Kuran slam sözcü üyle yansıtılan inanç kurumunun anlamını, kapsamını, içeri ini olu turan kurucu ö eleri kesinlikle saptamı tır, belirlemi tir. Bir dü ünür, ne denli güçlü olursa olsun, Kuran'ın öngördü ü ko ulların ötesinde bir din öneremez. slam konusunda yapılması, dü ünülmesi, anla ılması gereken ne varsa hepsini Kuran ortaya koymu tur. Bu nedenle, bir Müslüman için dü ünme Kuran'ın gösterdi i yolda yürümek demektir. Kuran'ın özüne aykırı gelen bir kurum, bir görü slam kavramının içine sokulamaz. A ın slamcı dü ünürlere göre, slam dini istenç özgürlü ünü, us egemenli ini de erlendirmi , geçerli kılmı tır. Bu tutarlı bir sav de ildir, istenç özgürlü ü, us egemenli i Kuran'la çizilmi çizgiler içindedir, belirlenmi yargılara, önyargılara göredir. Bunların dı na çıkan kar ısında ölümü bulur. Nitekim slam tarihi boyunca öldürülen yazarların, dü ünürlerin, aydınların hepsi Kuran yargılarını, slam ko ullarını a - makla, çi nemekle, slamdan sapmakla suçlanmı tır, yine Kuran yargılarına göre öldürülmü tür. Peki, burada, dü ünme istenç özgürlü ü nerededir? Yanıtı açık: Ku

ran'ın gösterdi i çizgiler içinde, bir slamcıya göre Tanrı insanı yaratmıştır, ona us, istenç vermiştir, bunları da düünmek için vermiştir. Peki hangi koşullar altında bu yetkileri kullanarak düünebilir insan? Kuran'ın, Tanrının gösterdi i yolda, uygun buldu u anlayı ortamında. slam anlayı ı felsefeye karıdır, nitekim bugün övünlenn slam bilgilerinin hepsi çallarında suçlanmı , dine aykırı davrandıkları ileri sürülerek kınanmıştır.

mdi " slam' sözcü ünün bu genel niteliklerini açıkladıktan sonra, gelelim "sentez" kavramına. Bu kavram Batı dillerine eski Yunancadan, Türkçeye de Batı dillerinden geçmiştir. Sözcü ün açık anlamı öyledir: Birleştirme, uzla tırma, yan yana getirme, kayna tırma, bütünle tirme, dizileme, ba da tırma, birlikte koyma, birlikte öne sürme, biti tirme, birbiriyle katıp karı tırma (uyum salama). Bu süzgünün ilk bölümü "syn" birlik, bütünlük, topluluk gibi anlamları içerir. kinci bölümü "these" ise koyma, yerle tirme, taban olu turma, yere oturtma gibi anlamlarda söylenir. Bu iki sözcü ün birleştirilmesinden olu an "synthese", dilimizde "sentez", kullanıldı ı bilimsel alana göre yorumlanır. Ancak kesin anlamı birleştirme, uyum salama, iki ayrı düünce-den bir düünce, bir görü olu turma, düünsel bakımdan yeni bir ö e üretme, iki ayrı düünsel ö eyi bir odakta toplama. Sözcü ün yorumlamasıyla anlam alanının geni lemesi do aldır, ancak olu turucu ö elerin birleştirerek yeni bir bütün yaratma gere i vardır. Ba ka bir an

lamda, sentez dü ünsel üretimle sa lanan yeni bir bulu - tur. Bir felsefe kavramı olarak "sentez" daha de i ik bir anlam içerir, de i ik çı ırların, de i ik görü lerin ürün - lerinden kurulu yeni bir dü ünsel bütün diye açıklanır.

mdi, bu kısa açıklamadan sonra, Türk slam sente - zi konusuna geelim. Böyle bir sentezin gerçekte mesi için, önce Türk'ün yukarda anlatılan " slam' kavramı - nın içeri ini de i tirerek, ona yeni bir katkıda bulunma - sı gerekir. Peki kökeninde de i mezlik, kesinlik bulunan, bütün de i melere kar ı çıkan bir din kurumuna Türk'ün yapaca ı katkı ne olabilir ki bir "sentez" ortaya çıksın? Türk, bu de i meden slama ne katabilir, onun neresini de i tirerek yeni bir bütün, yeni bir birikim olu turabi - lir? Türk, slama yardımcı olmu tur, onun yayılmasın - da, tutunmasında, güçlenmesinde büyük emek tüketmi - tir, büyük özveriler göstermi tir, ancak ona "sentez" kavramıyla açıklanabilecek bir katkıda bulunmamı tır. Cami, mescit, çe me, sebil, han, imaret, kervansaray, hastane (darü ifa), türbe gibi genelde dinle ilgili yapı - ları kurmak "sentez" anlamına gelmez.

Selçuklu, Osmanlı devletleri Müslümandı, bu dinin etkisi altında birçok ürün ortaya koydular, özellikle sa - nat alanında ça larına göre büyük, üstün ba arılar gös - terdiler, uygarlı a belli alanlarda katkıda bulundular. An - cak bu saygıde er ba arıları "sentez" de ildir. Söz geli - i Osmanlı ozanlarından birinin iirlerini, sanatta, üstün bir yere koyabiliriz, ba arılı sayabiliriz, ancak bunu han

www.cizgiliforum.com
engine1

gi "sentez"le açıklayabiliriz? slam denince anlaşılan Kuran'la gelendir, buna Türk'ün dü ünsel alanda katkısı ne olabilir ki "sentez" niteli inde yorumlansın? Türk kökenli dü ünürler, yazarlar, ozanlar, sanatçılar (mimar, ressam, hattat bg.) slam kavramının kapsamına giren konuları i lediler, ürünler verdiler, ancak bunlar birer "sentez" de ildir, ortada bir Kuran'la dü ünürün görü ünü uzla tıran yeni bir ürün görülmüyor. mdi Mimar Sinan Süleymaniye Camii'ni yaptı diye, bunu " slam' kavramının dü ünsel kapsamında bir "sentez" olarak görmek do ru de ildir. Nedeni de bu ünlü yapının nesnel bir varlık olu udur. Bu tür örnekleri istedi imiz nicelikte ço alabiliriz. Sözgele i bir Hind îslam sentezi dü ünülebilir, onun ardından İspanya slam, İran slam, Mısır slam, Pakistan İslam, Kuzey Afrika slam sentezleri gündeme getirilebilir. Ancak, bilimsel gözlükle bakılınca, bizim Türk İslam sentezi yanda larının ekme ine ya sürececek bir sonuca varma olana ı bulunamaz.

Bu konudaki yanılmanın kayna ı, sorunlara bilinçli bir anlayı la yaklaşılmamasıdır, ortada kavram kargaalı ndan yararlanma vardır. Süleymaniye Camii'ni yapan mimar Müslümandır (sonradan), dolayısıyla Osmanlı uyru undadır, ancak yaptı ı yapı slam de ildir, slam ortamında ya ayan bir toplulu un ürünüdür, daha açı ı Müslüman bir aydının yapıtıdır. Taç Mahal, slam inançlarının çevresinde ortaya konmu bir üründür, dolayısıyla Müslüman bir aydının yapıtıdır. Bunu " slam' kavra

minin kapsamına alarak açıklama yanlıtıdır. Nedeni de bu yapısal biçimlenmelerin kaynağı İslam kavramı kapsamında da ildir, İslamın ortaya çıkışında böyle bir yapı geleneği bilinmiyordu. İslamın doğuşu yörede bir mimarlık anlayışının varlığını kanıtlayacak bir belgemiz yoktur. Böyle bir mimarlık gelişiminde Hindistan'da görülen "stupa"ları, İran yapılarını (İslamdan önce), Hıristiyan yapılarını, sözgeliği, Ayasofya'yı nereye koyacaksınız? Daha doğrusu bugünkü "İslam sanatı"nın hangi İslamla özgü kaynaklara dayanarak açıklayacaksınız? Bu barınlar İslamın mı, yoksa İslamı benimsemiş toplulukların mı? Bütün sorun burada odaklanıyor, yanıtı da İslamcı anlayışla bakılırsa, çok güçtür. Gerçek budur, İslam inançlarını benimseyen uluslar, İslamın yayılması, tutunması için büyük barınlar sardı, büyük ürünler ortaya koydular, ancak bunlar İslam kavramının, içeriğiyle kapsamıyla barınanlı değildir, nedeni de böyle bir sanat anlayışının İslamda bulunmamasıdır.

İslamcı aydınların yanıldıkları önemli bir konu daha var, o da ortaya konan ürünün özgünlüğüdür, İslam sözcüğüne içerdiği dinci anlamla barınamalarıdır. Burada din içerikli anlamla sanatta özgün yaratıcılık birbirine karşı tırılıyor. Sözgeliği Anadolu'da büyük su kemerleri, büyük tiyatrolar vardır. Bu tiyatroları yapanlar Anadolu yerlileri iseler de, yaptıran yöneticiler ya Roma'lıdır ya da ona komşu bir toplum. Selçuklu, Osmanlı dönemlerinde yapılan su kemerleri Müslüman aydınların ellerin-

den çıkmı tır, ancak İslam ülkelerinde, slamlarla ba lanan, salt İslamı buldu denebilecek böyle bir yapı gelene i yoktur. Bugün, kimi slam ülkelerinde bulunan tiyatro, sinema, resim, yontu, mozaik kabartma, müzik, felsefe, fizik, kimya, gökbilim, tıp, matematik ile benzeri bilimler, sanatlar, doğa bilimleri köken olarak slam sözcü ünün kapsamı dı ndadır. Kuran'da birkaçının adı geçer, hepsi bu. Bu bilimlerin hangisi slam kavramının kapsamından çıkmı tır? Türk slam sentezi yanda ı bu soruya güvenilir bir yanıt veremez, i i kavram oyunculu una çevirerek gevi getirir. Öte yandan, yine bu aydınlar, slamın yasakladığı bulularla övünmeyi de bir beceri sayarlar. Daha önce, Eyyühülislam Ebussuud Efen di'nin yargularından söz etmi , yasaklarından örnekler vermi tik. slam dini "suref'i, bir yaratımın benzerini, betimini (resmini, yontusunu) kesinlikle yasaklamı , hepsini birer "put" saymı tır. Buna kar ın, Selçuklularda, Osmanlılarda bu yasakların dinlenmedi i, slam kavramının dı na çıkıldı ı biliniyor. Selçuklularda, Osmanlılarda resim (minyatür), kabartma (hayvan, bitki), yazı resim (ba lıca konu insandır), mezar taşlarında kabartmalı, bitki hayvan süslemeleri yaygındır. İmdi bu insanba arılarını, İslama kar ın ortaya konan sanat ürünlerini Türk slam sentezi içinde açıklama olana ı varını? Sahlıklı birba , bir sa duyu slamın yasakladığı birba arıyı yine slamda açıklayabilir mi?

Türk slam sentezi savunucularının ba lıca dü ün

cesi, Anadolu'da ortaya konan, genelde, 11. yüzyıdan sonra ba layan, bütün basanların slam kökenli, slam etkili olmasıdır. Oysa, biraz derinli ine dü ünülürse, bu ba arıların ço u slamın özüne aykırıdır. Sözgeli i çalgı, oyun, ezgi slamla ba da maz. Oysa, Anadolu insanların, özellikle kırsal kesimlerde ya ayanların, en önemli ba arıları bu yasaklanan alanlarda görülüyor. Halk yazının ilginç ürünleri bu yasak kesim ortamında sergilen mi , ye ermi tir. Mimarlık alanında görülen üstün nitelikte yapıtların kökeni de ilkça Anadolu uygarlı ından beslenen bir gelene in geli im çizgisi üzerindedir.

Türk tarihi konusunda dü ünmek, onun geli im do rultusunu izleyerek, Türk insanının uygarlık alanındaki ba arılarını sergilemek gerekirse, varılacak sonuç Türk slam sentezine çok ters dü er. Bugün, elimizde bulunan nesnel belgelere göre, Türk en büyük ba arısını Anadolu'da göstermi ti, en güçlü en uzun ya amlı devletini Anadolu'da kurmu tur. Anadolu Türkü'nün hepsi slam dır, ancak önemli bir bölümü yine bu " slam' kavramının içeri iyle ba da madı ı söylenen ba ka bir inanca ba lıdır. Bu bölüm, slamdır, "Alevi "dir diye nitelenir, suçlanır. Bu suçlama da bugün Türk Islam sentezini savunan öbe in ba lı bulundu u "Sünnilik"ten kaynaklanır. Sünni Osmanlı yönetimi Alevilik'i sapkın, dinden çıkmı ,azmı saymı , onbinlerce Alevi yurtta ın kanına ekmek do ramı tır. Oysa bugün adı geçen slamcı topluluk bu sapkın sayılan kimselerin özgün ürünlerini de

kendi ortamında gösterir. Sözcüğü, Hacı Bektaş Veli ile onların ermi idir (Sünnidir). Bu yılın çeliğiyle bir yere varılmaz. Demek ortada olumsuz etkisi sezilmemi bir bilinç bulanıklığı vardır bu nedenle bütün başarılar Tanrıya bağlanmıştır, işte yine bu bilinç bulanıklığı bu saptırıcı dinci girişimlerimizde bir tarih bilincinin doğup gelişini engellemiştir. Bu engelleme nedeniyle bütün toplumsal olaylara salıncı gözlüyle bakılmaktadır.

Türk İslam sentezi düşüncesinin Türk tarihi bakımından çok sakıncalı, tutarsız bir gelişimi çizgisi üzerinde olduğunu görüp göstermek kolaydır. Türkler Anadolu'da 11. yüzyılda egemenlik kurmaya başladılar. Anadolu'nun bütününü neredeyse dört yüz yıla yakın bir sürede ele geçirdiler. Daha önce Anadolu Hıristiyandı. Türk geldi, karın insan topluluklarının ya adıkları bir yerdi. Anadolu'nun ilk yerlileri de tarih öncesinden günümüze değin gelen kimselerdi, biz onların torunlarıyız, çok değişik kökenlerden gelenlerin karışımından oluşmuş bir bütünlük, böylece Türküz. Bu Türk Anadolu demektir.

İmdi, tarihe böyle dinci bir açıdan bakılırsa, Anadolu ancak 11. yüzyıldan sonra "bizim" olmuştur diyebiliriz. Bu "bizim" sözcüğü de Türk İslam sentezi sonucu "Müslüman Türkiye" anlamındadır. Pekin üzerinde ya adımız bu topraklar kimindir? Biz bu topraklar üzerinde belli bir yıllar oturmaya başlayan göçebeler miyiz?

Türklerden önce Anadolu'da yaayan insanlar ne oldular, onların torunları kalmadı mı, soyları sürmedi mi? Anadolu'yu Müslüman Türkler kimlerden aldılar, bu aldıkları insanlar ne oldular? Anadolu 11. yüzyıldan sonra "bizim" oldu sa, bu toprakların gerçek egemenleri, gerçek iyeleri (sahipleri) kimlerdi, imdi bu toprakları bizden isterlerse verece imiz kar ılık ne olabilir? Bu tür soruların benzerlerinin kar ılıklarını bugün Almanya'da "Hitlerci dazlaklar" vermeye çalı maktadırlar, i te Birinci Dünya Sava ı yıllarında, bütün Avrupa uluslarının Türkleri Avrupa topraklarından çıkardıktan sonra, Anadolu'yu bölü mek, Türkleri geldikleri yerlere sürmek istemelerinin ba lıca nedeni buydu. Yunan ordularının, bütün Avrupa topraklarından çıkardıktan sonra, Anadolu'yu bölü mek, Türkleri geldikleri yerlere sürmek istemelerinin ba lıca nedeni buydu. Yunan ordularını, bütün Avrupa uluslarının yardımlarıyla, Polatlı yakınlarına ula tıran böyle sarsakça, savruk bir anlayı tı. Bir ulusun varlı ını inandı ı dinle ba lantılı kılmak, tarihini diniyle ba latmak, yalnız sa iltım görmesi gereken bilinçsiz sayrıların i i olabilir, bu da ülkemizde oldu tur. Yugoslavya'da kesilen Müslümanlar oranının yerlileridir, oraya Anadolu'dan, Arabistan'dan gitmediler. Buyursun islamcı sürüler kurtarsınlar onları, dindirsinler, iniltilerini. Neden hep Türkiye yardımcı olsun, Sırbistan Müslümanlarını kurtarsın deniyor. Nerde îslamın Tanrı yardımıyla yeryüzünü sarsacak orduları, nerde Arabistan petrolleri

ni sömüren Avrupa kar ısında kuyru unu kıvırıp oturan görkemli Arap eyhleri? te Türk slam sentezinin tabanı da böyledir. Sen üzerinde ya adı n, slam olmakla övündü ün topra n tarihin e kar ı çıkıyorsun, onu kendinden saymıyorsun, sonra dönüyorsun "topraklarımızda gözleri var" demek saçmal ını gösteriyorsun. Bu saçmalıklarla Avrupa aydınının, uygarlı n kar ısında yerin yoktur.

Burada bir tarih kuramı, sözde yeni bir görü sergilenmek isteniyor, bu bilimsel bir anlayı tabanına otursa sevindiricidir, ancak bu görü ü ileri sürenlerin hızla bilimden kaçtıklarını görüyoruz, kendilerini yakından tanıyoruz. mdi, bütün duygularımızı, usla ba da mayan e ilimlerimizi, gücümüz yetti ince bir yana iterek dü ünelim. Hepimiz, inansak da, inanmasak da Müslüman bir bireyler toplulu u içinde ya ıyoruz. Geçmi ten gelen birtakım geleneklerimiz, alı kanlıklarımız, uygulamalarımız vardır. Bunları ele tirebiliriz, yetersiz görebiliriz, gereksiz sayabiliriz, ancak hepsini birden kaldırıp atamayız, kendimizi birden bire bir bo lu a bırakamayız. Çevremizde toplanan, bizimle kom uluk kuran, yakınlık sa layan, az çok dü üncelerimize katılan insanlar vardır, gönülde lerimiz, arkadaş larımız vardır, bunların hepsinden kopmamıza da gerek yoktur. Ancak dü ünen, bilimin, uygarlı n tadına varan bir kimse için geçmi ten gelen de i mezliklere ba lanmak da saçmal ıdır. Geçmi imize, geleneklerimize, alı kanlıklarımıza saygı göste

rece iz, hepsini tepmeyece iz, onlara bilinçsizce de ba - lanmayaca ız. Ben bunları yazarken kendimi, geçmi imi, çevremi dü ündüm, belle imin çekmecelerini açtım, ne varsa ortaya döktüm. u sonuca vardım: ben, geçmi - ine saygı duyan, ancak sarsakça, savrukça ba lanan bir kimse de ilim. Anamın, babamın, dedemin, ninemin, bütün büyüklerimin inançlarına, davranı larına, uygula - malarına saygılıyım, onların anısına istediklerini de yap - mayı kendime bir insanlık borcu diyebilirim. Öte yan - dan onların inandıklarına inanmıyorum, onları gerçek saymıyorum. Onlarla ortak bir geçmi im, ortak bir çev - rem vardır, kendim onlara borçluyum, onlar olmasalar - dı ben de olmazdım.

Yukarda söylediklerimle imdiki durumum arasın - da bir kar ıla tırma yaparsam çeli kilere sürüklendi imi anlarım, bu çok kolay. Ancak, bu çeli kiler bende, kendi ki ili imi yansıtan, biçimlendiren dü üncelerin do masına, geli mesine engel de ildir. Geçmi ime duy - du um saygı geçmi imi oldu u gibi uygulamamı gerek - tirmez. Ben, geçmi ini belle inin çekmecelerine yerle - tirerek ça ının bilimsel, dü ünsel odaklarına inanan, ba - lanan bir insanım. Bu durum, ilk bakı ta kötü bir çeli - me sayılabilir, ben öyle dü ünmiyorum. Üretici dü ün - menin boyutları vardır, bu boyutların birincisi yönlendi - rici olan, geçmi ten gelece e do ru geli im çizgisi üze - rinde uzanandır. Bu geli im çizgisi kopuksa, geçmi in yaratıcı dü ünme odaklarıyla ba ını sürdüremiyorsa atıl

ması kaçınılmazdır, engelleyicidir, anlamsızdır. Bu anlamsızlık geçmi e duyulan, az önce açıklanan, saygıyı saygısızlı a dönü türür, çıkar tutkusu geçmi e duyulan saygının örtüsüne bürünerek ki iyi yozla tırır.

Geçmi e saygı, ba lılık konusunda çarpıcı bir örnek verelim: kimi büyüklerimizin gömüldükleri yerlere gidiyoruz, onları anıyoruz, anılarıyla kendimizi onlara ba lıyoruz. Yasal uygulamalarda, kamuya özgü büyük törenlerde, Atatürk'ün gömülü oldu u yeri, anıtı da görmeye gidiyor, ona saygı duyuyoruz. Atatürk, bugünkü varlı ımızın, ba ımsızlı ımız, daha aç ı ulus olarak ki ilimizin tarihin gücüyle özde oda ıdır. Hangi güç, hangi etkinlik olursa olsun, Atatürk'ü tarihteki yerinden indirme olana ı yoktur. Buna en güçlü sayılabilecek bir dinin de gücü yetmeyecektir. Bu açık, kesin, evrensel bir gerçektir. Atatürk, birçok slam aydınının, dü ünürün, yöneticisinin de söyledi i gibi, "İslamın namusunu kurtaran adamdır"; bu yargı, bu açıklama benim de ildir. 1950 yönetimiyle, Türk tarihi bakımından çok utanç verici bir uygulama ba ladı; kimi slam devletlerinin büyüklükleri, uluslararası ili kiler nedeniyle, ülkemize gelince Anıtkabir'e gitmiyorlar, bir çiçek bırakmıyorlar. Bu saygısız, soysuz konuklara uyan, onların davranı larını do ru sayan, onlardan daha soysuz yetkililerimiz vardır. Üstelik bu yetkililerin ço u, "Türk slam sentezi"nden yanadır. Peki slam dininde, özellikle Kuran'da ölülerinizi iyilikle anın, onlara Tanrıdan iyilik dileyin, gö

www.cizgiliforum.com
engine1

müldükleri yerleri gidin görün, onları anın gibi anlamalara gelen ö ütler yok mu? Vardır, hadislerde de böyle ö ütler birer din görevi sayılmı tır.

Yukarda anlatılanların etkisiyle, Türk İslam sentezini savunanlara soralım: Asya Türklerinde özellikle Uygurlarda, Göktürklerde ölüler adına, yönetici büyükler adına dikilmi anıtlar yok mu? Göktürk yazıtları çevresinde anıt yok mu? Türklerde "Balbal" ne anlamda söylenirdi? Bu gerçe i günümüzün slamcı Türk aydını ö renmek, bilmek istemez, ba landı ı Arap inancı onu, "milliyetçi" geçinmesine kar ın bütün ulusal ba larından, erdemlerinden uzakla tırmı tır. Onun bilebildi i Türk tarihi, ancak slama kullukla ba lamı tır. Böyle bir kimsede, böyle bir toplumda tarih bilinci yok demektir. Bize kalırsa diri varlıklar arasında yalnızca dü ünen, dü ünsel alanda üreten insanın tarihi vardır. slama ba lanan, bu inanç kurumunun de i mez ilkelerine saplanan bir kimsede bilinç uyanıklı ı olmadı ından, onun, tarihi de yoktur. Bu nedenle slamın da tarihi yoktur, ancak tarihe konu olabilecek olayları vardır. Biz bu görü ü "Tarihin İlkeleri, 1991, Say, yay." adlı çalı mamızda ayrınıtlarıyla inceledik, kimin tarihi olabilece ini, hangi geli melerin tarihin kapsamı içine girdi ini örneklerle gösterdik. slam toplumlarında, felsefe ilkelerine dayanan, bilgi ö eleriyle beslenip geli en bir tarih anlayı ı do mamı tır, buna ba lıca engel dindir.

Özellikle slam dini birtakım de i mezliklere daya

nır, onlarla kalıcı olabileceğine inanır. Değerli mezli egemen olduğu yerde tarih de yoktur derken, tarihi yapan olayların bulunmadığını vurgulamak istedik. Bu nedenle bir "slam tarihi" söz konusu değildir, o ancak bir "slam öyküsü" olabilir, tarih kavramının içerdiği anlamın dışında kalır. Bu nedenle de bir Türk İslam sentezi dü ünelemez, çelişmeli de olur.

Anadolu'ya yerle en Türklerin hepsi Müslüman değildi, bunlar arasında büyük bir Hıristiyan Türk topluluğu da vardı. Bu topluluk, birdenbire ortadan kalkmadı, Hıristiyan olurken benimsediği yöresel gelenekleri de ortadan kaldırmadı, peki ne oldu? Kuşkusuz slam kavramının içine aktarıldı.

"Anadolu'da ne kadar Hıristiyan Türk mevcut olduğu hakkında hiçbir şey tahmin etmek mümkün değildir. Yalnız onların öteden beri slamlar ile harp etmek üzere hudut bölgelerine yerleştirildiğini ve Kapadokya'da ve Toros geçitlerinde mühim bir kesafete malik olduklarını tahmin edebiliriz. Bu Hıristiyan Türklerin bir kısmı İslamiyeti kabul ederek fetihlere katılmaları ve Müslüman olarak her fert gibi vatandaşlık hukukuna malik olmalarıdır. Müslüman olmayanlar ise Türkçeden başka bir dil bilmedikleri halde mensup oldukları kiliselere isnad edilerek Rum ve Ermeni adlarını haksız yere taşıyıp zamanımıza kadar geldilerdir. (Prof. Mükrimin Halil Yınanç, Türkiye Tarihi Selçuklular Devri. 1944, s. 176). Bu alıntı çok ilginçtir, üstelik bu yapıtın yazarının öğrencileri,

Türk İslam sentezinin öncüleridir, imdi bu alıntıya göre, günümüzde bile Rum Ermeni diye nitelenen yurttalarımızın bir bölümünün Türk oldu u gündeme geliyor. Biz buna, Do u Anadolu'da ya ayan, Kürt denen yurttalarımızın önemli bir bölümünü de katabiliriz. Nedeni budur: bugün "Kürt toprakları" denen yörelerde, daha önce Kürt olmayan halkların devletleri vardı, sözcüğü Diyarbakır yörelerinde bir Ermeni Krallığı'nın bulunduğunu, bu ili Tigranes adlı kralın kurduğunu, ona "Tigranokerta/ Tigranes ili" dendiğini biliyoruz. Bu yöreler sonraları Türk egemenliği altına girmiş, İslamlaştırılmış, eski toplumsal özelliklerini yitirmişti. Bugün, o yörelerde yukarıdaki alıntıya dayanarak konu urusak, Hıristiyan Türklerin, başka insanların inanç değıştirmiş torunları ya amaktadır, ilkeça da, Do u Anadolu'da, yonun bir Türk topluluğunun bulunduğunu gösteren kaynaklar, yok elimizde. 13. yüzyılda ya adı bilinen *Abu'l Farac*'ın bildirdiğine göre, Kürt topluluğunun önemli bir bölümü Medya da larında ya arlardı, daha büyük illere inmemiş, yerle ik ya ama düzenine geçmemişlerdi. Öte yandan *Urfalı Mateo* da "*Vakayi name*"sinde Türk topluluklarının daha 10. yüzyıl bitimiyle 11. yüzyıl ortalarına değin, İran üzerinden gelen Türk ordularının bu yörelere akınlar düzenlediklerini, *Ardze* (Erzurum) ilini aldıktan sonra "...Müslümanlar, kılıçlarını kaldırmış oldukları halde ehre hücum ettiler ve 150.000 kişi kadar olan halkı kamilen kılıçtan geçirdiler, (s. 86)." Bu olayın 1050

dolaylarında.Sultan Tu rul döneminde oldu u biliniyor. Bu alıntının bulundu u yapıt (*Vakayı name*) Türk İslam sentezi öncülerinin egemen oldu u "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" aracılı ıyla, ikinci kez 1987'de yayımlanmı tır, ba kalarını suçlama gere i kal mamı tır artık. Bu tarih gerçekleri kar ısında Türk İslam sentezinin söyleyece i ne olabilir? Hıristiyan Türkleri, onlardan önce Anadolu'da ya ayan Hitit öncesi insanla rını, Hititleri, Hunileri, Luvileri, Urartulan, Frigleri, Lig leri, Persleri, Arapları, Ermenileri, Kürtleri, Rumları, Ya hudileri, Gürcüleri bunlar gibi daha nicelerini bu Türk İslam sentezini savunan ünlü "be ik uleması" nereye koyacak, hangi tarih, hangi bilim anlayı na göre de er lendirecek? Bu soruya sa duyunun verebilece i bir yanıt yoktur.

Türk İslam sentezi yanda larının, dü üncelerini sa vunurken, hep tarihe dayandıklarını, kendilerine göre kaynaklar bulduklarını da biliyoruz. Ancak, yine kendi aralarında büyük çeki melere yuvarlandıklarını da biz söyleyelim. Onların, gerçekten geni bilgisiyle ün kazan mı öncüleri, bizim de yakından tanıdı ımız, Beyazıt kahvelerinde uzun uzun söyle ti imiz Mükrimin Halil Yınanç'tı. Bu saygıde er ki i tarih olayları kar ısında belgesiz konu mayı pek sevmez, varsayımlarını bile bir takım kaynaklara dayamaya önem verirdi. Onun yukar da adı geçen yapıtında öyle bir vurgulama var: "Bu takdirde bu açılı zamanında Anadolu'ya gelen Türk ve

Müslümanların miktarının 1.000.000'u geçti ini kabul etmek mümkün olur. (s. 176)."

Bu alıntı üzerinde uzun boylu durmanın gere i yoktur.Türk egemenli i 1071 olayıyla ba lamı , evre evre 1461 'de, Trabzon'un alınmasıyla doru a ula mı tır. m di 1071 ile 1461 arasında 390 yıllık bir süre vardır. Demek ki Anadolu'da İslam Türk egemenli inin sa lanması en az 390 yıl boyunca sava mayla olmu tur. Peki, Türkler üç yüz doksan yıl boyunca, Anadolu'da kimlerle sava mı lar, bu sava tıkları insanlar ne oldular? Anadolu'nun ıssız kaldı ını, böyle bir dönemin ya andı ını bilmiyoruz, elimizde bir kaynak yok. Öyleyse bu insanların, bu Müslüman Türk olmayan toplulukların, slam Türk sentezine katkıları ne olabilir? Ortada bir tutarsızlık, öne sürülen görü le varılan sonuç arasında uyumsuzluk açıktır, bu da seçilen kavramların içeri ini yeterince bilmemekten geliyor.

Yurdumuzda, özellikle yüksek ö retim kurumlarının etkinli inin ço almasıyla ba layan, Osmanlı medreselerinden kaynaklanan bir "ucuz konu ma gelene i" vardır. Bu gelene in bilimsel öncüsü Fuad Köprülü'dür, nitekim Türk tslam sentezi yanda larının, tarih, edebiyat ö renimi görenleri, onun ö rencileridir. Bu ucuz konu ma gelene inin ba lıca özelli i, seçilen kavramlar konusunda dil sorumlulu u ta ımamaktadır. Dilimizde "dilin kemi i yoktur" atasözü kapsamınca bu gelene in bir tabanı var demektir. Önce Anadolu'nun uzak geçmi

ini, tarih öncesini, tarih dönemlerini iyi bilmek gerekir. Bu topraklar üzerinde ya amı insanları belli bir kökene ba lama, hepsini bir kökten türetme olana ı yoktur. Anadolu, insan toplulukları bakımından, sayısız karı ıp kayna maların yarattı ı bir birikimdir, biz bu birikime bugün "Türk" adı altında "Türkiye Cumhuriyeti ulusu", ya da Türk ulusu diyoruz. Bu ad, belli bir soyun, belli bir kan özde li inin de il, ça ların olu turdu u bir bile im (synthese) niteli indedir, bu nedenle Anadolu ulusu bir "bile im"dir. Bunda, bu bile im olayında, İslamın oldu u gibi, ba ka dinlerin, ba ka inançların, ba ka geleneklerin de etkileri, katkıları vardır, bütün ba arıyı İslamda görmeye çalı mak, bilim adına bir sapkınlıktır. Bugün ya adı ımız üzücü, acıklı, tatsız, tedirgin edici, uygarlıkla ba da mayan olayların kayna ı bizde bir tarih bilincinin uyanmaması, bilim kurumlarımızda felsefe ilkelere dayalı bir tarih anlayı ının bir tarih felsefesinin do mayı ıdır.

Yeryüzünde aydınları, dı adönük dü ün en bir ulus varsa o da biziz, bilimsel kavramların kabuklarına bakmaya alı mı ız, kavramı söylerken bilimle u ra tı ımızı, kapsamlı bir dü ün ce, derin bir görü sergiledi imizi sanmanın karanlı ı içindeyiz. Dilimize doladı ımız kavramların gerçek içeriklerinin ne oldu unu, konu u ruken ne dedi imizi kendimiz bile bilmeyiz. Nedeni de bilmeden konu maya, anlamadan dinlemeye alı mamızdır. Nitekim dinimiz öyle buyuruyor, öyle gerektiriyor.

Kutsal kitabımızda binbir anlamlı sözcüklerin bulunması, bizi anlamadan dinlemenin yüce erdemine ula tırımı - tır. Bu yüzden Müslüman olmakla "gurur duyuyoruz" diyor bütün anlamadan konu maya alı mı büyüklerimiz. Nerede utanç duyulaca ını bilemeyen bir yüksek görevlinin slamla övünmesi (gurur duyması) do aldır, e ek öldükten sonra onu ister kurt yesin ister çakal, önemli de il

Anadolu'da bir bire im (synthese) dü ünülebilir, ancak bu dinle olmaz, bu topraklar üzerinde ya amı , ya ayan de i ik toplulukların emekleriyle ortaya konan uygarlık ürünlerinden olu an geli tirici bütün Anadolu insanların ortak yaratı ıdır. Son yıllarda, yine Anadolu'da, bilim örtüsü altında, Türk slam sentezine benzer kuramlar sergilenmektedir. Bu kuramlara göre Anadolu'nun belli yörelerinde ba ımsız uygarlık, ba ımsız bir ekin ortaya konmu , böylece ulusal bir dayanak yaratılmı tır. Bu, bilim adına, utanç verici bir giri imdir. Anadolu'da ba ımsız bir Türk ekini (öteki insanları dı layarak, Asya'ya ba lanarak), ba ımsız bir Çerkez ekini, yine ba ımsız bir Kürt ekini, daha ba kalarını aramak bilimsel anlayı la ba da maz. Ekinde ba ımsızlık söz konusu olsa bile, konar göçer toplulukların kar ıla tı ı köp rüba larında olmaz bu i . Özellikle Do u Anadolu'da ba ımsız bir ekin, ulusal bir ekin birimi aramak, böyle bir gerçe in bulundu unu savunmak, bilinç bulanıklı ından öte bir anlam ta ımaz. Do u Anadolu, tarihi boyu

nuca bir konar göçer obasıdır, bir konaklama yeridir. O konaklama yerinden gelip geçmi obaları, bilimsel kanıtlara dayanarak, belge göstererek saymamıza olanak yoktur, ancak belli belirli olanları bilebiliriz. Bunlar da: Persler, Urartular, Luviler, Hurriler, Araplar, Süryaniler, Gürcüler, Ermeniler, Türkler, Grekler, Romalılar, daha adı bilinmeyen nice topluluk. Bu toplulukların Kürtçe dışında, hepsinin özgün bir dili vardır. Kürtçe yapısı, içeriği, dizini bakımından Farsçanın epeyce de i mi bir uzantısıdır, özgünlük savıyla ortaya atılarak yanıltıcı, kandırıcı odaklar aramayalım. Bilimsel savlarla ortaya atılan, bilime gerçekten saygısı olan bir ara tırcının, ulusal birlik dü üncesi güdüyorsa, yapacağı ilk iş, Do u Anadolu'daki il, ilçe, bucak, köy, yaylak, oba, da adlarının kökenlerini ara tırmaktır. Bir yerle me yerinin adı hangi dille açıklanabilirse, onun kurucusu, yerle tircisi (insanlara bir yerde oturma olanağı sağlamaya), düzenleyicisi o dili konu an topluluktur. Konuya bu açıdan bakılırsa, bugünkü ulusal savların hepsi bu lukta kalır.

Yeryüzünde de i ik kökenli toplulukların en çok kaynağı ip kaynağı yeni birikimler oldu u bir iki bölge Do u Anadolu'dur. Bu bölgede Kafkasya, Mezopotamya, Hind, ran, Batı Anadolu gibi de i ik yönlerden gelen topluluklar birbiriyle yo urulmuş, bireyler köken sel özelliklerini yitirmiş tir, bu nedenle bu bölgede özgün bir topluluk yoktur. Bugün, çözülmesi çok güç bir sorun varsa o da Kuzeydo u Anadolu ile Güneydo u Ana

dolu insanları arasında bir köken birli inin, soy özde li-
inin varlı ını savunmaktır, buralarda konu ulan dil
önemli bir etken, inandırıcı bir kanıt de ildir. Dilin bi-
limsel kanıt olmayı ını söylememizin nedeni udur: bu
yörelerde bugün Türkçe, Çerkezce, Gürcüce, Arapça,
Kürtçe, Süryanca konu an topluluklar vardır, bunların
hangisi bilimsel taban olarak alınabilir? Bu toplulukla-
rın hangisi lkça da bu bölgede ya amı , devlet kurmu
topluluklara ba lanabilir? Bilim bu sorular kar ısında
susmaktan ba ka ne yapabilir?

Konuyu epeyce geni lettik, ilk bakı ta ba ka sorun-
lara de inerek, taban sorundan ayrıldı ımız sanısı uya-
nabilir, ancak Türk İslam sentezini yargılayabilmek için,
bütün kar ıt görü leri sergilemekte yarar var kanısında-
yız. Bugün Anadolu'da özgürlük, ba ımsızlık savları ar-
dında ko an aydınlarımızın sayısı az de ildir. Bu saygı-
de er uygarca bir davranı tır, özgürlük, ba ımsızlık uy-
garlı ın kurucu ilkeleridir. Bu konularda bilimsel içerik-
li bir tabana dayanılmazsa, sorunlar duygusal etkinlik-
ler altında gündeme getirilirse dü ünme ortamında kar-
ga a ba lar. Sorunlara yönelen ki inin bir takım önbilgi-
ler edinerek, u ra aca ı konunun çevre çizgilerini belir-
lemesi, ara tırmada, varılan sonuç gerektirirse, bu çizgi-
leri daha geni letmesi do aldır. Türk İslam kavramları-
nı yan yana getirmek kolay, birini ötekinin içeri iyle dol-
durmak güç, dahası olanaksızdır. Bu tutum son yıllarda
ortaya çıkan kimi aydınların, bütün Do u Anadolu'yu

www.cizgiliforum.com
engine1

belli bir oyma ın uygarlık alanı saymasına, bütün geçmi i o oyma a ba lamasına benzer.

Toplumları yönlendiren, düzenleyen, onlara ya ama olanakları sa layan dinler de ildir, ça ımızda dinle kalkınan, mutlulu a ula an bir toplum görülmemi tir. Uygarlık, dinlerin dı ında, daha etkili, daha çekici sorunlar getiriyor, ya amı tinsel de il nesnel üretim odaklarının egemenli i altında görüyor, dinler genelde bireysel e ilimler olarak anla ılıyor. Bugün slam ülkelerinde birlik, bütünlük, yardımla ma, birbirini koruma, belli bir i nanç oda ında toplanma gibi olumlu giri imler yoktur. Bu durumda Türk İslam sentezi yolda larının olumlu bir sonuç alacaklarını sanmıyorum, nedeni de bütün sorunları nesnel ortamdan tinsel ortama kaydırmaları, özellikle üretim tüketim ili kilerinin etkinli ini gözardı etmeleridir. Nedense, bu dine ba lı çevrelerde bütün sorunların, toplumsal bunalımların yukardan a a ı do ru önlemlerle çözüme ula aca ı kanısı yaygındır. O çevrelerde taban sorunlarına ili kin kavramların geçerlili i yoktur, bir altyapı dü ünçesi do mamı tir. Bütün ya amasl gereksinimlerin Tanrı buyru uyla kar ılanaca ını sanan bu slamcı görü Arap petrollerinin önemini, etkinli ini anlayacak bilinç a amasına bile ula amamı tir. Avrupa uluslarının, Amerika'nın petrol çıkaran slam ülkelerine yakınlamalarını bile slam inançlarına duyulan etkilenme gibi gösteren slamcı aydınlarımız, bilginlerimiz az de ildir, hepsi de Türk slam sentezi ardınca yayılırlar.

Gündeme getirilen bir sorunun önce kendi içeriğiyle bağlantılı olması, çevre sorunlarla çelişik duruma düşmemesi gerekir. Bir sorun ele alınınca onunla ilgili yan sorunlar dâhilanamaz, nedeni de sorunların yalnız olması, yeterince görülemezse bile bir çevreyi tanımasıdır. Çevresiz sorun olmaz, bir sorun da çevresinden soyutlanamaz. Türk İslam sentezi, bir sorun olarak düşünüldürse, önce yan sorunlarını da saptamak gerekir. Bu yan sorunlarla kurulan bağlantı önemlidir, kimi sorunlarda odak soruna girebilmek için yan sorunları aralamak, bir yol açmak gerekir. Burada İslam sözcüğü gündeme getirilirse ilk sorudur: Hangi İslam? Sözcüğü Hanefî mezhebinin anlamı mı? Türk İslam sentezini önerenler, İslam mezheplerinden birine bağlantılıysa idir, İslam kavramının kapsamı içinde bir mezhep düşünüldür, bu da İslam sözcüğüne o mezhebe göre bir yorum getirmeyi sağlar. Bu durumda sorunlar birbirine dolaşır, içinden çıkılmaz. Türk İslam sentezi, yandaşlarının düşüncelerinden, davranışlarından anlaşıldığına göre, Amerika güdümünde bir görüştür. Amerika, petrol nedeniyle İslam ülkelerine özel bir yakınlık duymaktadır. Petrol çıkarmayan ülkeler bu yakınlıktan yoksundur. Bu petrol ülkeleriyle kurulan özel ilişkiler sonucu, Amerika bu ülkelerin hep dine bağlı kalmalarını, hep dinle yönetilmelerini ister bu isteğini yerine getirmek için de çok yönlü uygulamalara girişir. Sözcüğü, Amerika yüksek düzeyde bir görevliyi, bir komutanı istemiyor diyelim, gecik

meden o komutan dü üncelerine kar ıt bir uygulama gündeme getirilir. Bizde imam hatip çıkı lıların Kara Harp Okulu'na alınmamaları, nedense îslartu çok seven petrol koku lu Amerika'yı tedirgen eder. Ona göre Türk ordusuna imam hatip çıkı lılar girmeli, Müslüman bir ordu kurulmalı, Atatürk'le gelen bütün yenilikler ortadan kaldırılmalı, Osmanlıya dönülmeli, daha açık, daha seçik bir Amerika egemenli inin altına girilmeli, mandacılık yasalla malı. Bu durum çok açıktır, oysa bizde dinci geçinen bir topluluk da böyle dü ünüyor, ordu îslamla tınlmah. Peki orduyu olu turan bireyler Müslüman de il mi? Ku kusuz Müslüman, genelde geleneklerine ba lı, ancak katı yobaz de il, eriatçı de il. Amaç belli, bütün yurt düzeyinde etkinli ini sürdüren bir "islam devleti" kurmak. Bu devletin kurulması ordunun İslamla tırılmasına ba lı de ildir. Türkiye'de slamcı anlayı a, eriatçı gericili e kar ı çıkan büyük bir oy birikimi vardır. Aleviler vardır, yine eriat yönetimine karı güçler vardır. Bu ça da, bunların hepsini bir yana iterek bir "eriat devleti" kurmak pek kolay de ildir, öte yandan ran, Suudi Arabistan, Amerika istiyor diye bütün Türk Müslümanlarını sürüye dönü türerek ba kalarının güdümüne bırakmak pek kolay de ildir. unu çok iyi bilmeliyiz ki imam hatip okulları da, günün birinde, Osmanlı medreseleri gibi kendi kuyusunu kazacak, kendi ba ını yiyecektir. Nedeni de, bu kurulu ların amaçları dı ına ta ması, kurulu ilkelerine aykırı bir taban üzerinde durmala

ndır. Bu okulların altyapısıyla üstyapısı arasında ya amsal bir ba lantı, bir uyum yoktur. Bugün, ayakta duran Müslüman devletlere bakıldı ında, dü ünçe bakımından, yönetim bakımından ba ımsız, Amerika ya da Avrupa güdümünde olmayanı görülmez, peki hangisi kendini kurtarabiliyor? Yanıt yok.

Dünya tarihinde e i benzeri görülmemi bir olayın içindeyiz. Dinciler, eriatçılar birle erek ülkemizi Birinci Büyük Sava öncesine getirmeye çalı maktalar, Osmanlı devletini yıkan, ondan irili ufaklı birçok ba ımsız devlet olu turandı güçlerin denetimi altına girmeyi Tanrının buyru u gibi görmekteler. Amerika, ülkemizin bugünkü durumundan çok kıvanç duymaktadır. Ülkemiz bir y ın çözümlü güç sorunlarla kar ı kar ıyadır: Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu, üretim tüketim ili kilerinin dengesizli inden do an, u "ekonomi" kavramının kapsamına giren olaylar sorunu. Bu içinden çıkılması yalnızca Türk yönetiminin elinde olmayan sorunlar: devletimiz daha çok sarılsın, daha çok güçten kesilsin diye çalı anların, ran, Suudi Arabistan, Al Baraka yardımlarıyla beslenen dincilerin yarattıkları slam sorunu. Geçmi e bakılırsa birinci Büyük Sava öncesinde, Kurtulu Sava ı dönemlerinde yine bu tür sorunlar ortaya atılmı tı, bunların kayna ı yine kimi dı devletlerdi. O dönemlerde unlar gündemdeydi: dı borçlar (duyûn i umûmiye kapitülasyonlar), Osmanlı yönetimine ba lı kimi ulusların ba ımsızlık sorunu, Osmanlı yönetimi altında ya ayan azınlıkla

nn sorunları, ülkemizde ba ta Amerika İngiltere olmak üzere kurulan yabancı okullar sorunu. Bu sorunlar kar ıla tınırsa, de i medikleri, hep Türkiye'nin gündeminde bulunduruldukları anla ılır. Kurtulu Sava ı evrelerinde de yine bu tür sorunlar gündeme getirilmi ti. Do u ayaklanmaları, hepsi Nak ibendi tarikatının etkisiyle, Kürt sorunu, Musul petroleri sorunu, din sorunu, dı borçlar sorunu. Sorunlar tükenmiyor, özden de i miyor, yalnızca kabukları boyatılıyor, ba ka bir görünümle sunuluyor, öneriliyor. İmam hatip çıkı lı dinci eriatçı yurttamız bu öldürücü gerçe i göremiyor, dü ünemiyor.

Geçen yüzyıl sonlarına do ru, ülkemizde Osmanlıcılık, İslamcılık, Turancılık adlarını alan akımlar do mu tu. Bugün, bu akımların do u nedenleri ara tırılınca, hepsinin dı kökenli oldu u, ba ka devletlerce beslendi i anla ılmı tır. Osmanlıcılık akımının besleyicileri, kurucuları hep dönme yurttalardı, sonradan Müslüman olan, yurtdı ndan gelen kimselerdi. Turancılık'ın öncüsü Alınanlardı, İslamcılı ın kılavuzu da İngilizler, Amerikalılardı. Hepsinin ere i Osmanlı devletini içinden çökertmek. Nitekim "Osmanlı Bankası"nı kuranlar da yabancılarıdı. Osmanlı devletinde ileriye dönük kıpırdamalar sezilince, Avrupa ba mını kaldırır, azınlık sorunlarını gündeme getirir, ülkede bir yönetim tedirginli i yaratırdı. Bugün durum de i memi , yalnız kullanılan bilinçsiz u aklar de i mi tir.

Türkiye bugün bir sorunlar karma ası içindedir, bu

burgacın en güçlü döndü ü evrede, çevrintinin en çok ba döndürdü ü a amada, beklenmeyen bir dönemde, Türk slam sentezi gündeme getirildi. Daha önce, ilk kurulu ö eleri 1950 yönetimi evrelerine uzanan, lim Yayma Cemiyeti kurulmu tu, onun ardından Aydınlar Oca ı olu tu. Bu üç kurulu ta bulunan, görev alan kimselerin ço unu yakından tanırız, biliriz. lim Yayma Cemiyeti, Nak ibendi tarikatına e ilimli bir kurulu tur. Biz bu kurulu ları kötülemeyi, yermeyi dü ünüyoruz, ancak hep- sinin ça da bir anlayı içinde olmadı ını, Atatürk'le ge- len yeniliklere sıcak bakmadı ını Osmanlı yanlısı oldu- unu söylemeliyiz. Burada ilginç bir olayı öyküleyip ge- çelim:

Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız, 1970 1973 evresin- de, Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde, tarih bölümün- de çalı an, sevecen, tatlı dilli, güler yüzlü, çekingen bir asistandı, ö retmeni Prof. Dr. ahabeddin Tekinda 'ın sevdi i, doçent olması için a ırlı ını koydu u bir kim- seydi. Aradan yıllar geçti ilerledi, tarih profesörü olarak görevini sürdürdü ü dönemde akci er kanserine (bir söy- lentiye göre beyin kanserine) yakalandı. Sa iltım giri im- leri olumlu sonuç vermedi, yüzü çarpıldı, tanıyanları üzen bir duruma geldi. Artık ölüm, kendisine son uyarı- sını yapmı tı, görevine öyle böyle gidip geliyordu. Ay- dınlar Oca ı ne yaptı bilir misiniz? Bu ölümle bulu mak üzere olan arkada ımızı, Turgut Özal'ı yanılarak, rek- tör seçtirdi bir süre sonra da musalla ta ında selamladı.

Bu üzücü bir olaydır. "Bizden olsun da ne olursa olsun" dü üncesinin anlamsız bir uygulamasıdır. O da Türk İslam sentezinden yanaydı, toprağı bol olsun.

Ülkemizde, böyle de i ik ba lıklar altında olu an derneklerin, özellikle dinci, "milliyetçi" kurulu ların ça da uygarlıktan yana bir tutumu benimsemeleri dü ünülmemeli, e ilimleri buna elveri li de ildir. Yeri gel mi ken bir anımı daha aktarayım. İstanbul'da, Laleli Camii kar ısında özel sayrı bakım yeri (muayenehane) olan ünlü bir doktorumuzu tanırım, tinsel sayrılıklar (ruh hastalıkları) uzmanıdır, bu alanda epey ün salamı tır. Bu eski arkada ımız, sayrılarını "Kuran'dan ayetler" okuyarak sa ıltmaya çalı ır, sonra bilimsel gereçleri uygulamaya koyulurdu, gere ini yapardı (reçete yazardı). Bu uzmanımız, bir gün*, Çemberiita 'ta, "Muallimler Birli i"nde, "Bir Komünistin Beyin Anatomisi" adlı bir konu ma sergilemi ti. İgilendim gittim, en arkada sessizce oturup dinledim. Konu manın oda ı uydu: "Bir komünistin beyin dokuları incelendi inde, sa lıklı dü ünen, böyle aykırı yollara sapmayan bir kimsenin beyin dokularından kolaylıkla ayrılır. Tanrı komünistin beynini olu turan dokuları dinine, ulusuna ba lı bir Müslümanınkinden çok ba ka, de i ik düzende yaratmı tır..." Bugün Aydınlar Oca ı, İlim Yayma Cemiyeti gibi kurulu larla yakın ili kisi olan bu yurttaki ımızın Tefik Fikret için "O bir ruh hastasıdır" dedi ini de anımsatalım. İste Türk İslam sentezi yanda larının bilim, uygarlık, insanlık an

layı ları. Bu adı geçen kurulu lara ba lı yurtta larımızın hepsinin Amerika anlayı ından yana olduklarını, onun izini sürdüklerini söylemenin gere i kalmamı tır.

Bu alıntılardan çıkarılmak istenen sonuç udur: Avrupa, Amerika kalkınmı , geli mi , güçlü, bayındır, uygar bir Türkiye istemiyor, onların bu tutumu Osmanlıdan bu yana de i meden sürdürülmektedir. Türkiye hangi yıkımlara, hangi olumsuz olaylara kar ı çıkarsa hangi sıkıntılardan sıyrılmak isterse Amerika da, Avrupa da olumsuz kar ıt yolu benimser, Türkiye'yi kurtulmak istedi i durumun içinde kalmaya iterler. Türkiye a ırı dincilikten kurtulmak isterse onlar a ırı dincileri beslerler, Türkiye bütün alanlarda ba ımsız, zgr davranmak isterse onlar özgürlü , ba ımsızlı ı önleyecek güçlü, etkili odaklar bulmakta gecikmezler, üstelik bu engelleyici odakları Türkiye yararmaymı gibi göstermekte becerili, ba arılı olurlar, ülkeyi içinden sarsmak için özverili u aklar, beslemeler, yana malar, odalıklar bulurlar, en yüksek görevlere getirme çabası gösterirler. Türk slam sentezi diye sergilenen görü n besleyici topra ı bu yabancı kökenli gübrelerle verimli kılınır, ba ka neden aramanın önemi kalmamı tır.

NURCULUK DENEKLERİ

Ülkemizde, özellikle 1946'dan beri, toplumu tedirgin eden bir uyanımlı ve sezilmektedir. 1950 yönetiminin güçlendirdiği, Adnan Menderes'in "Siz isterse- nizi hilafeti bile getirirsiniz" sözleriyle yüzeyle yansıyan gerici ve okuyan tutumuyla yönlendirdiği çağdaş akımlar arasında bir eskiye dönme yarım balmıdır. Bu yarım ta halkımızın olayların derinliğine inme alı kanlı olmadıktan, kimin neyi istediği açıkça bilinmemiştir. 1980 yönetimiyle, ülkemizde yasalar bir yana itilmi, Cumhuriyet ilkeleri geçersiz kılınmak istenmi, ortaklaşmanın özüne bile aykırı akımlara bırakılmıdır. Burada, üzerinde duracağımız Nurculuk denen giriştir, sinsi gericiliktir.

Bu yazının yazarı, 1939 yılında, daha on dört yaşındayken Nakşibendi tarikatına girmi, orada altı yıl (yirmi yaşında da) kalmıdır. Kendi "Nurculuk" denen akım bu tarikatın yüzyılımızın ilk dörtte birinde ortaya çıkmaya başlamı, 1946'da açık adını saptamı bir akımdır. Bunun kurucusu Bitlis'in Nersis köyünde doğan, doğu yere göre "Nersis Nursi" adını alan, Said'tir. Sonra "Said i Nersis/Nursi" diye tanınmıdır.

Bizim tekkede bulunduğumuz sürede (1939-1945) bu kişinin adı Şeyh Said i Kürdi idi. 1870 yıllarında doğan Said düzenli bir öğrenim görmemi, çevresindeki yaşlılardan Kur'an okumayı, biraz da Arapça öğrenmi,

www.cizgiliforum.com
engine1

daha sonra "Teali i Kürdistan Cemiyeti" üyeleri arasına katılmı , özellikle Dervi Vahdetimin çıkardı ı "Volkan" dergisinde dini savunan yazılar yayımlamı tı. Bu evrede Sultan kinci Abdülhamid'in ilgisini çekince gözaltına alınmı . Bir süre Topta ı Tımarhanesi'nde yatırılmı tır. Burada geçen günlerini " ki Mekteb i Musibetin ahadetnamesi"" adlı yazısında bozuk, karı ık bir dille anlatmaya çalı mı tır.

Said i Kürdi, ba langıçta, ingilizlerin yanını tutmu , do uda bir Kürt devletinin kurulması için çalı maya koyulmu , ba arısızlı a u rayınca bir süre susmu tur. Daha sonra 31 Mart diye bilinen gericilik olayına katılmı , tutuklanmı , sonra sürgüne gönderilmi , yakalanan arkadaşada ı Dervi Vahdeti asılarak öldürölmü tür. İh Said i Kürdi 1925'te, yine ngiliz kı kırtmalarıyla ba latıldı- ı söylenen, eyh Said Ayaklanmasına katılmı yargılanıp yine sürgüne gönderilmi tir.

İh Said i Kürdi, ba langıçta Kurtulu Sava ımdan yana görünmü , Ankara'ya gelmi , ancak Cumhuriyet kurulunca, umdu unu bulamamı , özellikle Halifeli in kaldırılı nda büyük sarsıntıya u ramı , Ankara'dan ayrılıp Van'a gitmi tir. Onun, Kurtulu Sava ı'ndan yana oldu unu söyleyen yanda larının ellerinde bulunan, Atatürk'le nönü'nün adlarının da geçti i belgeler bu dönemle ilgilidir. İh Said i Kürdi'nin geçmi i ara tırılırsa olumlu bir yanının bulunmadı ı, sa lıklı bir e itim görmedi i, stanbul'a geldi inde "Sebilürre ad"çı E ref

Edib'le görü tü ü, Fatih Camii yanında, çokluk Do ulu yurtta ların buldukları kahvelerde oturdu u anla ılır. Gençli inde beli bıçaklı, kamalı, gö sü armalı, kolunda uzun namlulu Osmanlı be lisi bulunan foto raflar çek tirmi , de i ik dergilerde yayımlatmı tır. te bugün, o nun gençli inde yurtsever bir "kahraman" oldu unu ile ri sürenlerin ellerinde bulunan bu foto raflardır. Bura da, onun bu yanıyla daha ilgilenmeyip dü üncelerini ser gilemeye çalı aca ız.

Onun, adına eklenen "nur" sözcü ü, sonradan, Ku ran'ın "Nur" adlı bölümünden alınmı tır. "Ners/Nurs" sözcüklerinin bozulmu u de ildir. Yazılarına "Risale i Nur" demesinin nedeni de Kuran'ın adı geçen bölümü dür. Nitekim kendisi de bir "Yeni Kuran" yazma amac ını güdüyordu. Said i Nursi (Kürdi)nin, bizim bildi imiz evrede, yüz on dört yazısı (risale) vardı. Bu sayı geli i güzel de ildir. Kuran 114 bölümdür (sure). Bu nedenle Said i Kürdi'nin "Risale i Nur"u 114 bölüm olarak dü ünülmü tür. Onun, bu gizli dü üncesi açıklı a kavu nca, koyu dincilerin tepkisini çekmemek için anılarının da katılımıyla bu yazıların sayısı 130 dolaylarına yükseltil mi tir. Ancak, yalnızca, "Risale i Nur" adı verilen, Ku ran'ın sözde ça da bir yorumu diye gösterilen bölüm 114 kesimden olu ur.

imdi Nurcular, bu art dü ünceyi örtbas etmek için, 114 sayısını Kuran'a, onda geçen "sure"lere ba larlar. Oysa, iyi bir okuyucu bunun ne denli yalan oldu unu ilk

okuytu ta sezebilir. Nitekim, Said i Nursi bütün "sure"leri yorumlayamadı tır. Nedeni'de, Kuran'ın bütün ince-liklerini, ayrıntılarını kavrayacak oranda Arapça bileme-yi idir. Onun çevresinde toplananların nerdeyse hepsi okuma yazma bilmeyen kimselerdi. Sonraları, genellikle Do u illerinden stanbul'a yüksekö renim görmeye gelen gençler, ailelerinin etkisiyle "Nur yazılarıyla" il-gilenmeye ba lamı lar. te, bu akımın yayılma serüve-ni böyle ba lamı tır.

İkin, çok yakından tanıdı ımız, de i ik adlarla der-gisinde yazı yayımladı ımız Necip Fazıl Kısakürek, As-malimescid kahvelerinde, oyun oynanan yerlerde elinde avucunda bulunanı kaptırınca para sıkıntısı çekmeye ba-lamı tı. O dönemde, Said i Nursi'nin yazılarını yayımla-maktan kaçınan E refEdib'in önerisi üzerine, Necip Fa-zıl Kısakürek, yalnızca gelir sa lamak, sürüm sa lamak umuduyla i e giri ti. Onun yazılarını "Bediüzzaman Sa-id i Nursi hazretleri" ba lı ı altında sergilemeye koyul-du. Artık geçim yolu açılmı , özellikle padi ahçı çevre-lerde büyük bir ilgi uyanmı tı. Büyük Do u dergisini, okuyanların ço u Necip Fazıl'ın dinci içeriklerle dolu i-irlerinin yayımlanmasıyla toplanan kimselerdi. Bunlar Beyazıt kahvelerine, Marmara Kıraathanesi'ne, Küllük'e gelen gençlerdi, önemli bir ço unlu u Do u illefirmizden di.î te "Nurculuk" bu yazıların yayımlanmasıyla etkisi-ni göstermi , bir inanç akımı niteli i kazanmı tır. imdi onun gerçekten bir akım olup olmadı ını ara tıralım.

Nurculuk derli toplu, düzenli, sağlam ilkeleri, kuralları bulunan bir akım değildir, gelişigüzel bir topluluktur. Bu topluluk için bilinçli denemez, duygusaldır, bütün güç, bütün etkinlik "eyh" in (önceleri ih denirdi) ardından gelmektedir. Bütün nurcular, kendilerine belli görevler seçmişlerdir, onlar da özetle öyledir:

A Said i Nursi adı çevresinde tartışılacak maddeler, ele tiriye sapmadan toplanmak, kesinlikle ona başlanmak, onu savunmak.

B "Risale i Nur"u okumak, okuma bilinmiyorsa okutup dinlemek. Bir kimse bu yazıları okumayı bilemeyebilir, ancak, okuyanı bulup, ona okutarak dinlemesi kaçınılmazdır.

C Hangi koşullar altında olursa olsun, Said i Nursi'yi savunmak, onun bütün eksikliklerden arınmış, yüce, ulu bir kişi olduğunu yaymak, başkalarını buna inandırmak, bu yolda elinde avucunda ne varsa hepsini düşünmeden tüketmek.

Ç Tartışılacak maddelere girmemek, tartışılacak olaylara karışmamak, özellikle kadından, kızdan uzak kalmak, onların arasına katılmamak, onları aralarına almamak.

D Said i Nursi'nin Tanrısal kişiliği konusunda tüm kullardan, kaygılardan uzak kalmak. Nitekim, Said i Nursi yazılarında, Tanrısal bildirimleri açıklarken "... müellife buyurdu ki..." sözlerini söyleyerek kendinin doğrudan doğruya Tanrıdan buyruk aldığını vurgulamıştır, ancak Tanrısal bilgiye varmayanlar bu sözleri anlayamazlar.

E Said i Nursi'nin "Risale i Nur"u İslamın özüdür, yeni bir Kuran'dır, yeni bir yorumdur. O, bunu Tanrının buyru uyla yazmı , açıklamı tır, bu konu tartı ılmaz, geciktirilmez.

F nanmı , arınmı , kendine güvenmi bir nurcunun (onlar Nur talebesi derler) ba lıca görevi nereye giderse orada bir yeni "nurcu" yeti tirmek, birli e kazandırmaktır.

G Ülkenin neresinde olursa olsun, nurcuların toplanarak "Risale i Nur" okumaları gerekir. Toplantılarda sesi güzel, uyumlu, uygun kimse okur, ötekiler dinleyebilirler. Bu toplantılarda, Tanrı adlarından sonra Said i Nursi'nin adını söylemek gerekir. Bu ad, gizli bir sesle de yansıtılabilir, bilgisizler anlamasın diye.

G Bir nurcunun evinde Kuran olmayabilir, ancak "Risale i Nur"un bulundurulması kesindir.

H Risale i Nur okumak isteyip de almaya gücü yetmeyen olursa durumu iyi bir nurcunun ona bir takım alıp ba ı laması büyük iyiliktir. Nedeni de bir nurcunun görevi toplulu a üye kazandırmak, Nurculu un gelişmesi ne de katkıda bulunmaktır.

K Bir ülkede Nurculu a kar ı çıkanların hepsi dinsizdir, eriattan ayrılmı tır. Nurculuk gerçek Müslümanlıktır, Nurculu a kar ı çıkmak İslamı yıkmaktır.

L Nurcuların Do u'da ço almaları, Batı'da azalmaları uygundur.

M Risale i Nur, ça ın anlayı ına, gereksinimine göre bir "Yeni Kuran'dır", ona göre davranıla.

N Devlet eriataya dayanırsa do ru, dayanmazsa e -
ridir. Bütün devlet kurumları eriat buyruklarına, daha
açı ı Risale i Nur bildirilerine dayanmalıdır. Tüm yük-
sekö renim kurumlarının adları "Medrese i Nur" ola-
rak de i tirilmelidir, namaz kılınmayan yerde ö renim
olmaz.

Örnekleri daha ço alabiliriz. Nitekim Risale i
Nur'u okuyanlar burada dizilenlerin karma ık, bozuk bir
dille yazıldı ını görseler bile amacı anlamakta güçlük
çekmezler.

Nurculuk, yukarda özetlendi i gibi, dizgeli bir akım
de il, ancak ulus yönetimini elinde bulunduranların oy
toplama tutkusu nedeniyle çok ilgi topladı tır. Nurcu-
luk Islama uygun, slama ba lı, Kuran'a dayalı bir ku-
rulu de ildir. Nak ibendi tarikatının bir kolu olması,
kendisinden de "Aczmendilik" diye bir kolun do ması
İslamı dı ladı ının nesnel örnekleridir. İslamın kayna ı,
oda ı Kuran'dır. imdi bu kurulu un neden İslamfa, Ku-
ran'a aykırı oldu unu görelim:

A slam dininin kayna ı olan Kuran'da mezhep, ta-
rikat yoktur. Kuran bütünle tiricidir, bölücü (tefrikacı)
de il. Oysa tüm mezhepler, tarikatlar bölücüdür, ayrı ay-
rı topluluklar olu turmayı ye ler.

B İslamda bütün tapımlar (ibadetler) Tanrı adına
sürdürülür. Kuran'da adı sanı geçmeyen kimseler adına
de il. Oysa Nurculuk'ta kurucusunun adı, Tanrı adları
yanında anılır.

C İslamda biricik kutsal kitap Kuran'dır, onun "yenisi", "eskisi" olamaz, benzeri, örne i yazılamaz, ba - ka bir kitap Kuran anlamında alınamaz, yorumlanamaz. Oysa Nurculuk'ta "Risale i Nur", "... müellifin..." gibi Kuran yerine de okunmaktadır. Bu tutum, eriataya göre "Küfr i kebir/büyük suç "tur, ölümü gerektirir.

Ç Kuran'da bütün inananların karde oldukları, Tanrının bütün evrenin yaratıcısı oldu u bildirilir, insanlar arasında üstünlük a a ılık ayrımı gözetilmez. Oysa Nurculuk'ta Said i Kürdi üstün yaratılı lı, Tanrıyla dolaysız ili ki kuran bir kimse diye nitelenir.

D Kuran'a göre tapım belli bir düzene göre, alçakgönüllüce sürdürülür. Nurculuk'ta de i ik kılıklara bürünmek, oldu undan ba ka türlü görünmek, ilgi çekici giysilerle donanmak, elde de nek (asa) bulundurmak, camilerde oyun andırır nitelikte tören düzenlemek vardır. Bu tür davranı lar İslamda yasaktır, inanca aykırıdır.

E İslamda belli bir dinciler kesiti (sınıf) yoktur, bütün insanlar e ittir. Oysa Nurculuk'ta "Nur talebesi" denen özel bir topluluk, ayrı bir dernek vardır.

F İslamda tapım açıktır, gizli kapaklı de ildir. Nurculuk'ta tapım gizlidir, toplumun gözünden uzaktır, içe kapalıdır. Nitekim, ülkemizde, Nurcuların olu turdukları toplulukların hepsi gizlidir.

Bu örnekleri daha da ço altabiliriz, ancak gerekmez. Nedeni de "Risale i Nur" denen yazıların düzen - siz, da ınık olmasıdır. Buna kar ın, Said i Nursi, özel

likle "Sikke i Tasdik i Gaybi" adlı "risale"sinde kendi yazılarını Kuran'la özde sayar, kendini Tanrıyla konuşan, Peygamber'le, Abdulkadir Geylani ile, Muhyiddin i Arabi ile e tutar. Nitekim öyle bir yorum getirir: "Risale i Nur'u, cenabı Allah Kuranıkerim'de imzalamı tır. Ba ta Hazreti Muhammed olarak, Hazreti Ali, Abdulkadir Geylani, Muhyiddin Arabi ve öteki büyükler de Risale i Nur'a imza koymu lardır." Bu sözler böyle düzgün de il, karma ık, da ınık niteliktedir. Nurcular bu dil bozukluklarını anlam derinli ine, Tanrısal bildirilerle gelen ürperi lere yorarlar.

Said i Kürdi, sürgün olarak bulundu u sparta'da yazdı ı "Lemalar"da unları söylüyor: "Risale i Nur girdi i her yeri kutsalla tırmı (mübareklendirmi), bu arada... sparta'ya mübareklik mekânı kazandırmı tır... Risale i Nur, sparta'ya bütün illerin üstünde bir dindarlık meziyeti sa lamı tır." Özetlenerek alınan bu alıntıda yazar kendinin bulundu u yerin kutsalla tı ını söylerken, üstü kapalı olarak Tanrısal bir niteli e büründü ünü vurgulamaktadır. slam dinine göre yalnız Tanrı "mübarek", "mukaddes" bir varlıktır, il, ilçe "mübarek" olmaz.

Kendi kendini "mübarek" diye niteleyen Said i Nursi "Sönmez Risalesi"nde, u sözlerle "Risale i Nur"u övmektedir: "Risale i Nur Kuran'ın aynasıdır, bir mucize niteli indedir." slam dininde, Peygamber "benden mucize beklemeyin" derken bizim "mübarek" yazarı

mız yazılarını bir yandan Kuran'la karılaştırıyor, bir yandan da "mucize" diye niteliyor. Yine bu "risale"nin başka bir yerinde şöyle diyor: "... Risale i Nur'a kimse karşı koyamaz, onunla boy ölçü emez, ona denk tutulamaz." Bu sözler önceleri Kuran için söylenmişti, onun "bir benzerinin yazılamayacağı" vurgulanmıştı.

Said Nursi'ye göre "Risale i Nur" kendisine Tanrının isteği üzerine, dolaysız olarak indirilmiştir. Nitekim, "Bediüzzaman Cevap Veriyor, 1960" adlı yazıda: "Risale i Nur, Said Nursi'ye Allah tarafından verilmiştir" denmektedir. İslam dinine göre Tanrı dört yalvaca (Peygambere) kitap indirmiştir: Tevrat, Zebur, İncil, Kuran. Bunlardan birincisi Musa'ya ikincisi Davud'a üçüncüsü İsa'ya, dördüncüsü Muhammed'e indirilmiştir. Bunların indirilmesi "vahy" yoluylaştır. Bunların dışında kalan, yine Tanrısal sevgiden kaynaklanan kitapların yazılmasındaki gizemsel etkinliği "İlahî/Esî" denir. Oysa Nursi önderi burada, Kuran'da geçen "insan" sözcüğüne tersine çevirerek kullanıyor. Nitekim "Emirda Lahikası" adını verdiği yazısında da "Kuran'ın ruhu, Risale i Nur'un cesedine girmiştir" demekten kendini alamıyor. Bu sözler yorum gerektirmez, anlamları açık. Yazar, benim yazdıklarım "Kuran'dır" açıklamasını getiriyor, sağlıklı bir şekilde duyurunun bunlara verebileceği başka bir anlam yoktur.

Bu tür sözleri öne sürerek, Tanrısal bir nitelikle donatıldığını söyleyenlerin öncüsü Muhyiddin İ Arabi'dir.

www.cizgiliforum.com
engine1

O da kimi yazılarında, kendisinin Tanrıyla dolaysız görüşü tü ünü, Tanrının bir insan kılı na (özellikle yata a girmi güzel bir kadın) bürünerek kendisine yakla tı nı ortaya atmı tı. eriat, onun, Gazzali'nin yazılarını suçlamı , yasaklamı tı. Said i Kürdimin söyledikleri de ba ka türlü de il. mdi, yine Nursi'nin "Mesnevi yi Nuriye" adlı yazısından, özetleyerek unları aktaralım: "Risale i Nur, Kuran'ın bir mucizesi oldu undan her eyde bir marifet penceresi açmı tır. Bu kitap Kuran'a ait bir sırrı çözerek bir yıllık i i bir saatte bitirecek duruma gelmi tir... Risale i Nur, Musa peygamberin asası gibi ne-reye vurmı sa oradan su çıkarmı tır."

slam dinine göre, ba ta insan olmak üzere, bütün yaratıklar kendi dillerince Tanrının adını anarlar, ona kar ı saygı sevgi duyarlar, i te bu yorumu "Risale i Nur" yazarı tersine çevirerek, kendi yazısını da Kuran'a e tutarak öyle söylüyor: "Risale i Nur'u yalnızca ku lar de il, gökte ve havada bulunan tüm varlıklar alkı lar." Burada da anlatılmak istenen çok açık, yorumsuzdur. Yazarın dilinin altında, yapıtının Kuran oldu u savı okuyucuya göz kırpmaktadır.

Said i Nursi büyük bir birikime ula an yazılarının hepsinde, kendini kimi yerde üstü kapalı, kimi yerde çok açık olarak paygamberlerle kar ıla tırır. Tanrıyla dolaysız konu tu unu vurgular. Onun "Hizmet Rehberi" dedi i yazısından, geli igüzel birkaç bölümcü ü özetleyerek aktaralım: "Ama onda (Risale i Nur'da) yazılanlar

Kuran'ın malıdır. Hepsi Allah'tandır... Peygamberimiz Kuranıkerim'in sadece bir tercümanı idi. Üstat da (Sa id i Kürdi) Risale i Nur'un sadece bir tercümanı gibidir." Bu alıntıların amacı Kuran'la "Risale i Nur" arasında bir özde li in, Peygamber'le Said i Nursi arasında bir yakınlı ın bulundu unu vurgulamaktı. Risale i Nur dizisinin tümünü okuyanlar, bu alıntıların bu nicelikte kalmadı ını, oldukça bozuk, dengesiz bir dille bütün bölümlere serpi tirildi ini görmekte güçlük çekmezler. O nun " man Hakikatleri" ba lıklı yazısında söyledikleri ürperticidir: "Risale i Nur, peygamberimizin risaletinin yani peygamberli inin bir mirasını üstada verir." Açık lamaya, uzun yorumlara gerek kalmıyor, Nursi ile Muhammed özde ortamda bulunuyor. slam dininde Kuran'a "sa lam ip", "sa lam tutacak/kulp" anlamında "urvetü'l vüska" denir. Nitekim Nursi de, gerek "Hizmet Risalesi", gerekse "Meyve Risalesi" adlarını ta ıyan yazılarında, özetle unları dile getirir: "Risale i Nur... urvetü'l vüska kopmayan kulptur., bir Allah ipidir, bu Allah ipine tutunan kurtulur." Bu sözlerden çıkan anlam da açıktır. Okuyucuyu duraksatan yalnızca Arapça "urvetü'l vüska, hable'l metin" gibi sözcükler olabilir. Nitekim "h abl 'el metin" de sa lam ip, Tanrının ipi, Kuran anlamındadır. Bu alıntıya göre "Risale i Nur" bir Kuran'dır, sözün ba ka bir yorumu yoktur.

Said i Nursi çevresinde toplanan, Anadolu'nun gözlerden uzak bucaklarına da ılan "nur talebesi", özellik

İleriye atılacak olan kimseler arasında tepki uyandırdı. Nitekim, 1970'li yıllarda, bu konuda yayınlar da görüldü. Bizim bu konuyla ilgili yayınlar arasında en çok ilgimizi çeken "Muhtemelen İmam Hatip Okulu Müdürü, Ali Gözütok"un yayımladığı "Müslümanlık ve Nurculuk, 1971" oldu. Yazar, "Risale-i Nur"un baştan başta okunması, incelemesi, Kuran'la karşılaştırılması, ilginç alıntılarla sergilenmesi, "Nurculuk" denen akımın tüm ayrıntılarını sergilemektedir. Bu yazıyı yazarken başvurduğumuz belgelerimizden biri de o çalışmamızdır.

"Risale-i Nur'un, Hizmet Risalesi" bölümünde geçen sözler de ilginçtir: "Risale-i Nur'a karşı çıkılmaz (itiraz). Yapılacak her itiraz. En ulu kâşiflerden, Kutbu'l Azam'dan da gelse aldatıcı edilmemeli." Bu alıntıda da Kuran'a değin bir özellik vardır. Nitekim İslam inançlarına göre Kuran buyruklarına, açıklamalarına, bildirilerine karşı çıkılmaz, Kuran eleştirilemez, tartışılmaz. Kuran konusunda gündeme gelebilecek bir karşı çıkış (itiraz) kesinlikle suttur, bunu yapan çağımızın en büyük bilgini, en büyük ermi (evliyası) tinsel bakımdan en üstün sayılan kâşif olsa bile sözleri geçersizdir. İslam dünyasında Peygamber'e de "Kutbu'l Azam" denildiği unutulmamalı. "Kutbu'l Azam" en yüce, en üstün yetke, çağımıza yön veren, ıktı tutan gibi anlamlarda da söylenir. Burada "Risale-i Nur"la Kuran yanyana getiriliyor. Bu tutum İslam dinine göre çok ağır bir suçtur. Oysa, "Risale-i Nur" yazarı buna aldırmıyor bile.

Ali Gözütok'un, yukarıda adı geçen çalı masında, Said i Nursi'nin yazılarından yapılan alıntılar, onlarla ilgili açıklamalar çok ilginç niteliktedir. Yazar, "Risale i Nur"da geçen yorumlarla Kuran ayetlerini kar ıla tırıyor, Said i Nursi'nin "Yeni Kuran" yazma tutkusunu bütün açıklı ıyla sergiliyor. Birkaç alıntı verelim:

"Kuranıkerim ve Risale i Nur Rahman ve Rahim olan Allanın bir indiri idir, s. 38)", alıntılarını sürdürelim: "Kuranıkerim ve Risale i Nur'un indirili i aziz ve hakim olan Allah'tandır... i te o nur hem Kuranıkerim'dir, hem de Risale i Nur'dur... Risale i Nur'un 129 parçası Kuran'dan uzanan elektrik telinin ucuna takılan 129 elektrik lambası gibidir... Bu öyle bir kitaptır ki, insanları karanlıktan ı ı a çıkarasın diye sana indirdik. (Kuran Secde Suresi)... Said i Nursi'ye göre: Bu ayetlerde ki nur, yani ı ık sözüyle anlatılmak istenen yine Risale i Nur'dur... Bu öyle bir kitaptır ki sen onunla insanları Risale i Nur'un ı ı na çıkarasın diye onu sana indirdik. Allaha ça ıran, güzel i ler yapan ve ben Müslümanlar danım diyen kimsenin sözünden daha güzel ne olabilir (Kuran Fuss. Suresi ayet 33)... Said i Nursi'ye göre: Hiçbir sözün kendisinininkinden daha güzel olamayaca ı "söz", Risale i Nur Külliyatından olan "Sözler" adlı Risale yani kitaptır. Ayetle, i te bu kitap anlatılmak istenmi ve övülmü tür. Allah'a ça ıran, güzel i ler yapan ve ben Müslümanım diyen Said i Nursi'nin: Sözler adlı kitabından daha güzel ne olabilir? s. 38 40."

Yukarıda sergilenen alıntılar iyice okunur, üzerinde dü ünülürse, slam dininin, özellikle Kuran'ın ne gibi çarpık yorumlara u ratıldı ı Said i Nursi'nin Kuran'ı bile kendi sözlerine, eylemlerine tanık gösterdi i, "Risale i Nur"un Kuran'da bile anıldı ı, bir Tanrı buyru u diye tanıtılmak istendi i kolayca anla ılır. Biz, burada uzun yorumlara dalmak istemiyoruz. Ancak, Sadi i Nursi'nin ne oldu unu, hangi isteklerin ardınca sürüklendi- ini anlamak için, ö rencilerinin (Nur talebesi), yanda - larının sözlerini dinlemekle de il yazılarını ilgiyle oku- makla sa lanabilece ini vurgulayalım.

Yazılarının Kuran'la, bin üç yüz elli yıl önceden bildirildi ini söyleyen, yüzlerce sayfa tutan "Risale i Nur"un pek çok yerinde, oldukça karı ık, bulanık bir dil- le sergileyen bir kimsenin "Müslüman" kavramı içine so- kulmak istenmesi, bir de adının ba ına "bediüzzaman/ça - ın tansı ı" gibi bir niteli in eklenmesi sa lıklı bir sa - duyunun i i de il kanısındayız. Bir kimse durup durur- ken, "beni Tanrı söyletiyor, bana yeni bir Kuran yaz di- yor, bana esinler, vahiyler gönderiyor, bugün yapaca ı- mı önceden Kuran'la bildirmi tir" savını ileri süren ki- iye ne denir bilemiyoruz.

islam ülkelerinde, Tanrıyla yakınlık kurduklarını, ondan dolaysız olarak esin aldıklarını, Tanrısal esinle yazı yazdıklarını, konu tuklarını söyleyen nice dü ünü- rün, ozanın, ermi in öldürüldü ünü biliyoruz, yazılı kay- naklardan ö reniyoruz. Sözgeli i Hallac ı Mansur, Sey

Yid Nesimi, eyh Bedreddin, O lan eyh brahim daha nicesi inançlarından dolayı ölüme gönderilmiştir. Onların söyledikleriyle Said i Nursi'nin "Risale i Nur"da yazdıkları arasında bir karşılaştırma yaparsak, öncekilerin salt aydın, suçsuz kimseler olduklarını, Said i Nursi'nin ise "eriat" anlayışına göre imam Gazali, Muhyiddin i Arabi gibilerden çok daha derin bir "Günah uçurumuna" yuvarlandığını anlamakta güçlük çekmeyiz.

eyh Bedrettin suçlanırken gerici eyhülislam: "Bu adam ben peygamberim diyor, bana bunları söyleten Allah'tır diyor, yeni bir din getirmek istiyor..." çıplıklarını, yaygaralarını koparmışlardı. İmdi "Risale i Nur'u okuyunca insanın parmağında kalıyor. Eksiksiz "Müslüman" geçinen bir kimsenin Kuran'daki tutumu böyle mi olmalıydı?

Bugün, Batı uygarlığının slamdan doğduğunu, bütün bulguların Kuran'dan alındığını söyleyen sözde bilginlerimiz az değildir. Ancak sorduğunuz sorular da yanıtız kalmaktadır: Bütün bulgular Kuran'dan alınmışsa, neden hepsi Kuran'a inanmayanların, onun varlığını bile duymayanların, onu okumayanların ellerinden çıkmıştır. Neden Kuran'ın indiği toplumda, ona bakan uluslarda böyle bir kimse çıkmamıştır?

İlkça Yunan Roma uygarlığının, Avrupa'da tanınmasında, özellikle Ortaçağ'da slam aydınlarının etkisi yadsınamaz, çalılımları önemlidir. Ancak bu etki, bu çalılımlar Yunan kaynaklarının bilinmesinde, öğrenil

me inde yardımcı olmu tur. Batı uygarlı ı kısa bir süre-
de tüm Ortaça ı, İslamı a mı tır. Tüm slam bulu ları,
yenilikleri on üçüncü yüzyıl ortalarına bile ula amamı -
tır. On be inci yüzyıl ortalarında Avrupa'da a ırtıcı bir
geli me, deneyci bir atılım ya anmı tır. Gökbilim, fizik,
matematik, kimya, tıp alanlarında önemli bulu lar sergi-
lenmi tir. Elimde "Modern Ça Öncesi Fizik, J.D. Be
mal, Çev. Deniz Yurtören, 1995" adını ta ıyan ilginç bir
yapıt var. Bunda, uygarlık tarihi boyunca sürdürülen bi-
limsel geli meler, bulu lar anlatılıyor, slam aydınlarının
emeklerinden saygıyla söz ediliyor. Ancak, bu slam uya-
nı ı, bilimsel aracılı ı pek uzun sürmüyor, Ortaça 'la
kapanıyor, unutulup gidiyor.

Peki islam dünyası, Ortaça 'daki olumlu geli imi
neden sürdüremedi, neden günümüz slamcılarına yal-
nızca o döneme özgü bir övünme kaldı? Bu duraklama-
nın, gerilemenin nedenleri neler olabilir? Bunları bizim
Nurculara, gericilere, "Kurtulu slamda", "Anayasa
Kuran olmalı" diyenlere sorarsanız alaca ınız yanıtlar
bellidir: "A Masonlar, B Tanzimat Döneminde Batılı-
la ma giri imi, Mustafa Re id Pa a, Mithat Pa a, daha
sonra ittihat ve Terakki toplulu u, en sonra da Atatürk.
Bu engeller olmasa slam inançları ça da dünyaya ege-
men olacaktı. imdi, biraz daha geni leylim, unları so-
ralım: Atatürk, ondan önceki engeller yalnızca Türki-
ye'de görüldü. Öteki slam ülkelerinde böyle bir durum
yoktu. Sözgele i Suudi Arabistan, Pakistan, ran, Endo

nezya, Fas, Cezayir, Tunus, Irak, Suriye gibi slam ülkelerinde Atatürk yoktu, ondan önce gelen Re id Pa a, Mithat Pa a yoktu. Neden bu ülkelerde, ça da Avrupa ölçüsünde bir uyanma, bir silkinme, kendine dönü olayı ya anmadı, ya anlamıyor da? Bu ülkelerin hangisi Atatürk Türkiyesi'nden daha ilerde, daha saygın, daha güçlü, daha özgürdür?

Nurculuk'ta nedense "tarikat" sözcü ü kullanılmaz, Nurcular kendi topluluklarına "cemaat" derler. Bu bir kandırma dır. Nedeni belli: slam inançlarına göre bu dini seçenlerden olu an toplulu a "cemaat" denir. Peygamberin çevresinde toplanan, Kuran'a ba lanan kimselerin birli i "cemaat"tır. Said i Nursi de yeni bir din kurdu unu ileri sürdü ünden ona ba lı toplulu a "cemaat" demi tir.

"Risale i Nur", bir yorum olmakla birlikte, Kuran'ın bütünü nü kapsamaz, geli igüzel seçilmi ayetlerin, görelili açıklamasını getirir. Ancak bu açıklamalar da, yukarıda aktarılan alıntılardan anla ıldı ına göre geleneksel Kuran yorumlarına uygun de ildir, birtakım aykırı düünceleri içerir. "Risale i Nur"un "Miftahü'l iman" bölümünde geçen u sözleri de özetleyerek aktaralım: "...Risale i Nur" ab ı hayattır... Musa Peygamber'in asası nasıl dokundu u ta tan oniki pınar akıttıysa, gerek Hazreti Musa'yı, gerekse yanındakileri nasıl susuzluktan kurtarmı sa, "Risale i Nur" da onun gibidir. Bir Kuran asasıdır". Bu sözlerin anlamı belli, yazar "Risale i Nur"la Kuran'ı özde le tiriyor.

Saidi i Nursi, "Nur Meyveleri" adını verdi i yazısında öyle diyor: "Risale i Nur okumak veya yazmak, alim olmak için yeterlidir, ba ka bilgiye gerek yoktur."

mdi, bu sözleri okuyan bir kimsenin bilimden ne anlaşıldı nını sorması, üzerinde dü ünmesi do aldır. "Risale i Nur"da hangi bilimsel bilgiler vardır? Yukarda sergilenen örneklere bakılırsa, bunların bir teki bile düzenli, sa lıklı bilgi de il, birtakım sanılar, sanrılar, sayıklamalar. Bilim us ölçülerine, dü ünme kurallarına, bilimsel ko ullara göre sa lanır. Bilim kavramının kapsamında tarih, fizik, kimya, gökbilim, yerbilim, kazıbilim, sa lıkbilim, dirimbilim, toplumbilim, co rafya, matematik, geometri, mekanik daha nice deney bilimi vardır. Peki "Risale i Nur"da bunların hangisi bulunur, bulunabilir?

nsan bilimlerinde, özellikle insanın tinsel varlı nını ilgilendiren sa lık korumayı amaçlayan bilimlerde a ırtıcı saptamalar vardır. Kimi sayrılıkların, denge bozukluklarının saptanmasında konu maların, yazıların, yazırlarla anlatılan konuların önemi büyüktür. Sayrılı nın belirtileri konu maya, yazıya, çizime yansır. Nitekim Freud ile ö rencilerinin önemle vurguladıkları bilinçaltı evreni insanın anla ılmasında tükenmez bir birikim kaynağıdır. Bugün tinsel sayrılıkların, bilinç bozukluklarının ço u bu bilinçaltı alanına inmekle, oradan çözümlemeler getirmekle açıklanmaktadır. Bilinçaltı ki ili in, ıranın sı na ıdır. Oraya inmeyi ba aran bir uzman, kaçayı yakalamakta güçlük çekmez. Yukarıda söylenenlerden yola çıkarak, Said i Nursi'ye yakla maya çalı alım:

1 Said i Nursi "Risale i Nur"da geçen sözlerinin Tanrıdan geldi ini, esin kayna ının Tanrı oldu unu savunmaktadır. Bu sav, onun dolaysız olarak, Tanrıyla ili - ki kurdu u anlamına gelmektedir. Peki Tanrıyla dolay - sız ili ki kuran kimselere "peygamber" denmez mi? Büt - ün peygamberlerin öne serdikleri savlar böyle de il mi? Böyledir. Öyleyse, durup dururken peygamber oldu u - nu savunana ne derler?

2 Said i Nursi, yine örneklerden anla ıldı ına gö - re, yeni bir Kuran yazma yolundadır. "Risale i Nur" Tanrısal esinlerle bütünlü en "kutsal kitap"tır, ona kar - ı çıkılmaz, de i tirilemez, ele tirilemez. Bu niteliklerin hepsi Kuran için geçerlidir. Oysa, yazdı ı kitaba üstü kapalı olarak "Kuran"dır diyen ki iye ne derler? Bu so - runun yanıtını eyhülislam Ebussuud Efendi'nin "Fet - vaları"ndan buluyoruz "Katli vacibtir." Yargı bununla bitmiyor, "anın mezhebinden olanlar dahi katledilir." - te eriatın Said i Nursi ile yanda ları, "nur talebesi" ko - nusunda söyledikleri bunlardır.

3 Said i Nursi slamı savunurken, onun getirdi i ko - uların birine bile uymuyor. Bu ki i, İslamın öngördü - ü "aile" birli inden yoksundur, Tanrının bu konudaki buyru unu yerine getirmemi , Peygamber'in yoluna (sünnetine) ba lanmamı tır. Bu nedenle nurcuların ner - deyse büyük bir bölümü evlilikten kaçınmaktadır.

4 tslamda özel bir giyim, toplumda ayrıcalık do u - racak nitelikte giyinip ku anma yoktur. Oysa Nur tale

besi toplumun ilgisini çekecek biçimde dı adönük giy-silere bürünmektedirler.

5 slamda çalı mak bile "ibadetten sayılır"ken Nurcular çalı mazlar, tarla i lemezler, hayvan yeti tirmezler. Peki neyle geçinirler, bu geçim kayna ını nerden sa-larlar? slamda sömürü, dilenme, çalı madan geçinme, daha aç ı "takva" denen toplumdandan el etek çekerek e-mek tüketmeden, kazanmadan ya ama yoktur, yasaktır. "Müminler takvayı sevmezler". Oysa Nur talebesi hep gizlilikler içinde, görünmeyen, bilinmeyen yerlerde çalı madan ya ar.

6 "Risale i Nur" yayınlarıyla bu yurtların, okulların, derneklerin ayakta durmasına, yeni görkemli yapıların, konutların yapılmasına olanak yoktur, bunlar ki-isel yardımlarla da olacak i ler de il. Burada "de irme-nin suyu nereden geliyor" sorusu bütün a ırlı ıyla kar-ımıza çıkıyor. İlk bakı ta önemsiz gibi görülen bu sorun, hepsinden önemlidir. Nedeni u: Dü ünsel çalı -malarda, güdülen amaç sorunların gerçeklere uygun, bilimsel yöntemlere dayalı olarak gündeme getirilmesi, onlara yanıt aranmasıdır. Bu i te kapalılık, gizlilik yoktur.

Topluma açık, belli ere i, anlamsal içeri i olan bir kuramın çevresinde toplananlar için kazanç, sömürü söz konusu olamaz. Ancak, Nurculuk öyle de il. Toplumun belli bir kesimini ele geçirerek yönlendirmek, ça da anlay ı la gelen görü leri, olu an kurumlan ortadan kai

dırmak, sözde bir "eriat devleti" kurmak. Durum böyle olunca, bilimsel çalımanın, görü ün ötesine geçilir, örtülü amaç gündeme gelir. Durum böyle olunca geçim olanakları, tüketim kaynakları ister istemez sorular dizisine dönüür, de irmenin suyunun kaynaı aranır.

Biz, yakından tanıdığımız Nurcuhrdan sezinledi imize göre, Nurculuk Ortaça 'da, ran'da ortaya çıkan, Hasan Sabbah'ın kurdu u derne i "Ha ha iye" diye nitelemek yaygın bir gelenektir. Hasan Sabbah, ran'da "Alamut Kalesi" denen da lık yere çekilmi , orada çevresinde toplananlara "ha ha " vererek uyu turuculu u a ılamı tır. Buna alı an kimseleri, istedi i gibi kullanmada, ölüme göndermede güçlük çekmemi tir. Onun sonradan "Batınilik" diye anılan çırı slam ülkelerinde uyu turucu kullanmayı bir gelenek durumuna getirilmi tir.

Batınilikte, Kuran'ın görünen de il, görünmeyen yanına, anlamsal içeri ine önem verilir, böylece alı ılmadık bir yorum türü ortaya çıkar. Birli in "ba ında bulunan kimse Tanrıla tırılır, sözleri Tanrısal kaynaktan gelmi gösterilir, kar ı konulmaz, tartı ılmaz, ele tirilmez, yalnızca toplu olarak okunur, dinlenir.

Nurculuk, ister tarikat, ister topluluk (cemaat) olsun, hangi görü ü benimsemi , hangi ere e yönelmi , kısacası ne istiyor? Bu sorunun yanıtı yoktur. Nitekim "Risale i Nur"u sıkılmadan, bunalmadan okuyan bir kimse yazarının ne istedi ini bunları neden yazdını anlamakta çok güçlük çeker. Nurculara sorarsanız amaç, Türkiye Cu

muhriyeti yerine bir "eriat devleti" kurmaktır. Ancak, altı yüz yıl slam geleneğine bakan Osmanlı Devleti'nin sonu nereye vardı? diye sorulunca yanıt yoktur. Bugün, eriata bahlılını savunan slam devletleri içinde Amerika'ya Avrupa'ya el açmayan, dilenmeyi yoktur. Türkiye'nin eriat devleti olması, dilenci slam devletlerinin sayısını arttırmaktan başka bir işe yaramaz.

Diyelim ki gerçek amaç, Kuran içeriğine uygun bir toplum düzeni kurmak, insanları ona göre eğitip yetiştirmektir. Oysa "Risale-i Nur"un Kuran'a uymadığı, onu yeniden yazmayı düündüğü ortada sergilenen yorumlardan belli. Kuran'ın Nurculuğun isteklerini doyuramadığı, gideremediği Said Nursi'nin açıklamalarından belli. Sonra, Müslümanlığı gönül vermiş bir kimsenin Kuran dururken "Risale-i Nur" okumasına gerek var mı? Bir insana Müslüman olması için Tanrının kitabı yetmiyor mu?

Nurculuğun açık bir eğitimi, anlamı görülüyor. Yükseköğretim kurumlarının "medrese-i nûriye" adıyla anılmasını isteyen Nurculuk o kurumlarda bilim adına ne okutacak? Yalnızca "Risale-i Nur" okumak için yükseköğretim kurumuna gerek kalmamıştır.

Çağdaş bir toplumu, üstelik onlarca milyon insandan oluşan büyük bir birikimi yönetmek için yalnızca "Risale-i Nur" okumak yeterli mi? Tüm toplumsal kurumların yönetimi, düzenlenmesi, ya atılması, gelir gider ilişkileri, denetimi hangi ilkelere göre uygulanacak? Çağdaş dünyada içine kapanıp kendi başına ayakta durabilen bir

devlet yoktur. Uluslararası ilikiler, sözle meler, anlamalar, hep çağın anlayışına, uygarlığın gidişine göredir. Türkiye bunların dâima çıkarsa, bunları yadsırsa komünlarıyla hangi koşullar altında barış sağlayacak, birlik düzen kurabilecek?

İslam çağımıza yetmiyor. Bütün bulular, gelişmeler, yenilikler toplumlararası ilikiler Ortaçağdan beri dinlerin dâima ta'midir, hepsi İslamın dâimindedir, uzağında varlığını sürdürme olanağı sağlamıştır. Bugün, toprağın altındaki petrolü kendi olanaklarıyla, kendi bulularıyla çıkaran, işleten arındıran, satabilen bir İslam devleti yoktur. Yine bugün sâhîbini kendi olanaklarıyla sağaltan bir İslam devleti yoktur. Varlıklı yöneticiler, "petrol zenginleri" baları arıyınca hep Avrupa'ya, Amerika'ya koşuyorlar, sağaltım gereçlerini Kuran'da, "Risale i Nur"da aramıyorlar. Çağımız bütün dinleri aynı bir uygarlık anlayışının aydınlığında yürüyor.

Said Nursi bir yazısında: "Risale i Nur, Kuranıkerim'in en hakiki tefsiridir. Risale i Nur, kendisine hizmet edenler, batabalebelerini mutlak cennete götürecektir" demektedir. Oysa İslam dinine göre kimin cennete gideceğini yalnızca Tanrı bilir. Ortaçağ Avrupası'nda geçim sıkıntısı çeken kiliseler varlıklı kimselere büyük gelirler karılığında "cennet satarlardı", bunu tarih kaynaklarından öğreniyoruz. Burada da, ona benzer bir açıklama görülüyor, "Risale i Nur" okuyanlar, onu yaymaya çalışırlar kesinlikle "cennete gidecekler." Böyle bir sav

sa lıklı bir dü ünme oda ından çıkamaz. Bu "cennet" sözcü ünün arkasında yüklü bir çıkar, kazanç tutkusunun pusuya yattı ı besbelli. Kuran'da bile, "Kuran okuyan cennete gidecek" denmemi tir. Nitekim Kuran'ı, ilgi duyunca bir papaz da okuyabilir.

Burada, Said i Nursi'nin derin bir bunalım içine dü tü ü, sarsıldı ı, dengesinin bozuldu u anla ılıyor. Nitekim yazılarında, tümceler arasında sa lıklı bir anlam bağlantısı görülmüyor, kavramlar yan yana dizilmi , ancak içerikleri birbirinden kopuk. Bu kopukluk dü ünme eyleminin sık sık kesintiye u raması sonucudur. Dü ünme eylemi sa lıklı i lemiyor, sıçramalara, sapmalara, anlam kaymalarına yöneliyor.

Durum dü ünme yetersizli inden do uyor, bilinç bulanıklı ı dü ünme eylemini saptırıyor, buna bilgisizlik, kendini be enmi lik, çevrede toplananların savruklu u, sarsıklı ı eklenince i içinden çıkılmaz bir bula ıklı a dönü üyor. Said i Nursi'nin çok üstün dü ünceler üretti ini savunanlar, bü üstün dü üncelerin neler oldu u sorulunca, bir örnek istenince konuyu saptırıyor, anlamsız sözcükler sergileyerek gerçek bir çözüm getirdiklerini sanıyorlar. 1950 yılında, Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe Bölümü'nde ö renciyken Muhsin Alev adlı nurcu bir arkada ımız vardı. Sonradan Berlin'e giderek, orada yeni bir "nur derne i" kurdu, adını da "Muhsin Elkovani"ye dönü türdü. Bu arkada ımız, Almanca yayımladı ı bir yazısında, Nursi ile Kant'ı kar ıla tırmı (biz yazıyı gör

medik, yalnızca i lenen konunun aktarılma nı dinledik), Nursi'yi Kant'tan daha üstün bulmu . Biz, Kant'ın tüm yazılarını okuduk, Nursi'nin "risale'Merini de biliyoruz. kisini kar ıla tırmak öyle dursun adlarını yan yana yazmak bile çılgınlıktır. Kant'ın görüşlerinden birçok felsefe çıkarı do mu , Avrupa dü üncesi yeni bir içerik kazanmı . Üstelik Kant bir yorumcu de il çı ır açıcı dü ünürdür. Oysa Nursi yeterince ö renim görmemi , bilgi edinmemi , yalnızca Kuran'ın kimi yerlerini açıklamaya, yorumlamaya yeltenmi , da ınık dü ünceli, sa lıksız dilli bir kimse. Ayrıca Nursi dinci, kendinden bin üç yüz elli yıl önce gelmi bir dinin özünü kavrayamadan savunucusu olmaya kalkı mı bir kimse. Kant, bizim Sa id i Nursi'nin bir "yeni Kuran" yazmaya kalkı ması gibi "yeni nci" yazmayı dü ünmemi . Neyse sözü uzatmayalım, bu söylenenlerle yetinelim.

Said i Nursi'nin ba lıca özelli i yeti ti i çevrenin gere ince aydınlanmamı olmasıyla ba lantılıdır. Nitekim bütün slam ülkelerinde durum böyledir. Kendini Tanrının özel elçisi sayan, peygamber niteli inde görüp göstermeye yeltenen tüm dinciler bilgisiz, dengesiz, savruk anlayı lı kimselerdir. Uygarlık tarihi, din kurucularının ço unun birtakım dengesizlikler içinde çırpındı ırnı gösteriyor. Dü ünçe üreten, gelece i aydınlatıcı, geli tirici yapıt bırakan, dü ünçe çı ırıcı açan bir din kurucu görülmemi tir. Hepsi Tanrı adına konu tuklarını ileri sürmü , tutarsız ki iliklerini Tanrı kavramı arkasında

gizlemi lerdir. Bu yüzden, yeryüzünde, din kurucu bir bilgin, bir bilge görülmemi tir. Dinlerin hepsi yoksul çevrelerde, üretim tüketim dengesizli inin egemen oldu- u bölgelerde, karanlıkta ya ayanlar arasında do mu - tur. Varlıklı bir din kurucu bilmiyoruz. Demek yoksulun ba arısı Tanrı adına konu masındadır.

mdi, buraya de in anlatılanların hepsi Said i Nur si'nin bir din kurucusu, inanç, yayıcısı olarak ortaya çı- kı ıyla, eylemleriyle ilgili bilgi kırıntılarıydı. Peki, din dı- nda, dinden kaynaklanmayan hangi ça da giri imler- le bu alanda ba arı sa lanacak, toplum geli mesinin önü açılacak? Bu sorunun olumlu yanıtı yoktur. Said i Nur si'nin dedikleri en ince ayrıntılarına de in toplumsal ku- rumlara uygulanırsa, Türkiye yeryüzünün en bayındır ül- kesi olurmu . Peki tarihte yalnızca dinsel uygulamalarla varlı mını sürdüren, bayındırla an, geli en, yükselen bir devlet var mı? Bir Nurcu neyi örnek alarak, hangi ça da verilere dayanarak Türk toplumunu yükseltecek? Bunu dü ünen bir kimse çıkmamı tır. Atatürk'ü yermekle, cum- huriyet yönetiminin dine baskı yaptı ı yalanını diline do- lamakla ülke kalkınmaz. Ülkeyi kalkındıran belli kay- naklar, odaklar vardır. Bunların ba ında üretim gelir. Okullara din dersi koymakla, din görevlilerinin aylıkla- rını arttırmakla, bütün toplum kurumlarını dine ba la- makla kalkınma olur mu? Bir Nurcu hangi üretim alanın- da verimli, varsıl olabilmı tir? Hepsi olumsuz.

Üretim kalkınmanın birinci ko uludur. Üretti i ken- dine yeten, artı mını ba kalarına satarak gelir sa layan, ba

kalandıran yardım beklemeyen, ürünlerine dünya sataklananda alıcı bulan, toprağın altındaki gelir kaynaklarını işletmeyi bilen bir ulus kalkınır. Kalkınmanın başlıca bir olanakı yoktur. Yeryüzünde dinle sağlanan geniş kapsamlı bir üretim yoktur. Üretici devletlerin yeraltı kaynaklarını bile, güvenle inandıran uluslar işletip sömürmektedir.

Kadınları eve kapamakla, kara örtülerin altına sokmakla, kızları yalnızca din tarikat bilgileriyle aydınlatmaya çalışmakla ne üretim sağlanır, ne de dilencilikten kurtulma olanakı bulunur. Türk kadını kırsal kesimde kaç göç bilmez, kara örtülere bürünmez. Türk kadını tarlasında, çayırında, harmanında, ağılında erkeğiyle yan yandadır, komşularıyla uzlaşım içindedir. Kapanma, örtünme büyük yerleşme yerlerinde, işsiz güçsüz oturmakla başlar, bu nedenle gericileri besleyen kaynaklar da buradadır. Kırsal kesimin üretici kadını, büyük yerleşme yerlerine göçünce gecekonduların tüketici dışı durumuna getiriliyor, benlikinden, kişiliğinden uzaklaştırılıyor.

İkinci Abdülhamid'in delidir, sapkındır diyerek, Toptaşı Tımarhanesi'ne attırdığı Saidi Kürdi, Cumhuriyet döneminde Tanrıyla konuşan, ondan buyruklar, bildiriler, öneriler alan bir olağanüstü kişilik durumuna getiriliyor. Peki bütün delilerin yazgısı böyle değil mi? Tanrıyla konuşmak, Tanrıyla konuşmak deliliğinin en yüksek amacıdır? Tanrı, bilinmeyen bir nedenle, cumhuriyetten sonra ülkemize gönderdiği böyle ermi delilerle ulusumuzu çok sevdiğini kanıtlamıştır.